

Gulden legende

<https://hdl.handle.net/1874/32870>

xxxvix
Hier begint de ploghe van der gulden legenden.

Als ghe tye hebbic esocht gheleest en ghebede zee rome die latine
te dietsche te make een boec dat me te latine heet curia legenda
Dat bediet te dietsche gulde legende En wel met rechte machin
se alsoe hete. om die goede exempte en die goede leerijge die d' m bese
ue sijn vade sancte wat conelike so bescrijft si alder sancte leue En d'
martelere doot hoe si ghemartelijt sijn om die minne va gode. Elc goet
salich mesche en oer elc soude wilt hi. hy mach groteler in dese boec
sijn salicheit soeppe in dien dat hi ninte wille en die woerde omme die
hi daer in lese sal. Wat dat leue ons here ihesu xpi die almechtig
god es en hee boue al. om dat hi die minne va ons. arm en alledich wde
woude. so es sijn leue alle he' lighhe en alle sondare in een exempel.
om dat wy he na volghen soude in oetmoedicheide. also hi seit d' ewi
gelie. Neemt my tot op v en leert va my. wat ic ben oetmoedich
en saechtmoedich va herte. Wat al sijn leue dat hi op ertrike was
va dier tye dat hi gheboere was tote dat hi om onse wille aende cruce
staf. so was hi attende. om ons doey te wetene dat met salich
leer en es. als doeghe va minne. Wat hi seit. ind' ewigelic. Gint deen
dander also ic v ghemint hebbe. wat minne en heeft met minne dan
die sijn siele voer sijn ziende set. Xps seit voer ons sijn ziele. wat
hi storf om ons va minne. om dat wy he va minne na volghen soude
in penitencie En also hi sijn ziele voer ons gheset heeft dat wi oer
om sijn gheloue onse ziele aenture soude. he sijn die heilighe wel
na en uamelike na gheue lgt. Enighe siede he bute alle liede en
ghinghe inder woestine en leefde daer in sterper penitencie. Ende
regerde t'olt en bekeerde se met hare p'dicane va hare dolinghen.
Inde ware oer so vaste mit gheloue en met minne aen xpm dat si
om sijn wille die but doot storue en meneghe tomet lede eer h
zule wt hare lichame saer. also me in dit boec wel vnde sal. dat os
der heilighe leue en martelic bescreue es. Dat es om dat wy d' m
vnde sele en merke hoe verre en hoe zee ons leue vade hare v're
de es En dat wi ons pine sele he na te volghen in volmaecte ghelou
ue in goede werke. Wat sijn pouwels seit. Gheloue sond' wert
es doot. Wat also seit a' goig. Al en werde wi n' v'lechte met wapen
ne. wi maghe nocht wel mitlere zinn op dat wy ose lichame bedu
ghe va sijn begheerte en wille wi v'ndeleer vdraghe die but hert

deser werelt en onse enickerste bi staen i al sinre naast na ose macht wat die waerheit in gode na volgher mach lide exempla vade heylighe broec keloest hiet te doene. hi sal swaerlike ghe doet sijn da oft hiet met en wite. Alsoe die wise man seit. Een knecht die de wille sijn heere weet en niet en doet hi sal ghesleghe werde met vele wonden. Ouer ach arme diet wete oft diet suldich ware te wetene en hare volke te leere. Die doe al conwie als priesters en sondlinge jherano die niet hare quade leuene k' valt dat si te doechde leere soude te quaet heide trecke. Wat selc pape es blide als hi een onstralt wijf te sine wille bringhe mach. dan oft hi hondert ziele behoude mochte. Ouer da dese sprect die pphete ezechiel. Ic sal mi scaep heische vad' h' de hie. die he sele messen en broekelose mi scaep. En echt seit ysayas. O herde en afgod die din scaep acht laets. waer suldi blien als god die werelt sal slae. Dupsane pape salme niet na volgher m' wille. Wat mit deuet es vbose. Dat mene hore en sal eens pape dienst diene weet hebbede een amie. staer lace hets no so come in coustu men haer vble leue dat ment acht voer clepne sonda.

Septuagesima heet als men alleluia laet en dan es hulbe ute ende het es altoes viertienacht voer pape vastela uont

Hier begint de gulde legend.
 Den tijt des leues wert i vier ghe deile. Dats te wetene inde tide der dolinghen ende der wederroepinghe ofte der vnuuldinge en der verosiliacie en der pelgrimage. De tijt der dolinghe was da adame bauer tijt dat hi da gode doelde met soude. En suerde tot moyses. En deser tijt hout de kerke da septuagesima tot paesthen. Wat dan leestme beginsel vande bibel. daer in ghescreue es der ceest vader dolinghe. Die tijt der wederroepinghe ochte der vnuuldinghe bogone da moyses en suerde tot dat xps gheboze ware in welke tide die m' se worde te ghe loue gheroepe biden pphete en vnuulbet. En dese tijt hout de kerke vande aduete tot kerst dach. Wat da leestme ysayas de pphete die da deser vernuuldinghe claerler sprect. Die tijt der osiliacie es de tijt dat hi bi xpm verosiliert worde. En dese tijt hout de kerke da p' sse tot xpm ene. Wat dan leest me apocalypsim dats boec der vholenheit dat volmaecteler da deser verosiliacie. Die tijt der pelgrimage es de tijt des leues d' wi i sijn pelgime en altoes in stride. En dese tijt hout de k' l' da belokene xpm ene tot aduete. Wat da leestme der coninc boeke en der makebeensche boeke d' in leest da manningh' an de stride daer onse gheestelike strijt mi vbi beteket. Ouer die tijt die es da kerst dach

toet septuagesima Een deel betekent hi onder de tijt der verosiliacie en dats de tijt da bliscap. dats te weten da kerst dach tot octaue da der tien dach. En een deel betekent hi de tijt der pelgrimage dats da octa ue da dertien dach tot septuagesima. Ende de vierde v'vade l' inghe da deser tide machme neme na mi. vele vade i' de so darme de w' ter mach neme tot ierste. Ende hute te anden. En de somer te l' de. En de herft ten vierde. Ten anden male machme v'vade l' inghe de vier tide vande dach. So darme de nacht v'vade l' tot ierste. De m' ghestonde tot anden. De middach ten derde. De besprijt te vierde. Wat al waest dat de dolinghe eer was da de wederroepinghe nocht beginn de kerke al h' officie dat inde tijt de vnuuldinghe da inde tide der dolinghe. Dats te wetene inde aduete but da in septuagesima. En dat om i' zake d' ierste dat si niet sine en sal vande dolinghe beginnede. Wat si hout die d'nc. staer si en volgt d' ordinarie vade inde met alsoe delvage l' sse d' v'vade l' sse die doe. Ten anden wat mi xps toecomst worde alle d'nc v'vade l' sse. En daer om heet de aduete die tijt der vnuuldinghe. En hier om in deser tijt d' vnuuldinghe so begint begin de k' l' k' cruce l' al hare dienst. En om dat hi behoude wille d' ordinarie vade k' l' k' ghe seit. So sele hi ierst sine vade feeste die come binne te tide der vnuuldinghe welke tijt de kerke hout vade aduete tot kerst dach. Ten anden male da die feeste die v'vade l' sse binne d'nc tijt die som toe behoert den tide der verosiliacie en som de tide d' pelgrimage en die tijt hout de k' l' k' da kerst dach tot septuagesima. Ten derde male da die die v'vade l' sse inde tide der dolinghe. En die hout de kerke da septuagesima tot paesthen. Ten vierde die v'vade l' sse binne die tide der verosiliacie. En die tijt hout de k' l' k' da paesthen tot octaue da xpm ene. Ten vinsten da die tide die v'vade l' sse binne die tide der verosiliacie en die tijt pelgrimage welke tijt die kerke hout da belokene xpm ene tot aduete. **Verosiliacie bediet als oft me seide p'rs ghemact**

Wer welke houme de aduete ons here om te betekene d' vier aduete sijn. Dats te wetene xps toecomst inde bleesche. in der herte. in der doot. En te doem dach. staer d' d' sse v'vade l' sse v'vade l' sse gheint. Wat der heyligher g'one die inde e' sse aduete sal v'vade l' sse eerste sondach des aduents heest. mi. v'vade l' sse met gherel'et v'vade l' sse om te betekene die vier v'vade l' sse toecomste. staer al ceest dat. mi. toecomste ochte aduete sijn. nocht so schijnt dat de kerke special' k' l' k' houdt h' omte vade v'vade l' sse. dats da xps toecomste inde bleesche. En te leste v'vade l' sse. alsoe v'vade l' sse in de dienste vade tide. En hier om

est dat de beste vade aduete som si in bliscapen en som si in droefheit
Wat oimids der toecomst xpi inde bleefche so heereit vasse ind bliscap
oiaer oimids der toecomst te vommesse. vasse der droefheit. En om du
te betekene so singt da de kerke eneghe sant v bliscapen. En dz om der
toecomst der ontfenichheit en der bliscap met eneghe sanghe der
bliscap so laet si. En oimids der toecomst der vrede gheerichheit.
en droefheit. Op die toecomst xpi so machme ide bleefche so machme
twee singhe mke. Dus te betene die tamelich des toecomens. en de
orbe der toecomste. Ten eerste merctme de betamelich des toe comes
om finestche wille die verst inde wet der nature vbonde was vande
ghebreke der godliker bekinnesse. Wat doe viel hi al te quade dolige
va godere. En daer om wt hi gheblonghe te roepene en te segghene
Verlichte mijn oghe dat ic niemmeer i de doot en vslape. Daer
na so qua de wet ghebedede en daer inne so wt de mesche vbonde
va om machte doe hi tierst riep. Die stinghet en ghebreect met.
oiaer die ghebede soude. Wat in die wet wt de mesche allene ghe
leert. oiaer met vade soude vloest. Nocht met ne gheere ghe
holpe te gode. En daer ome wt hi gheblonghe si steme te vadele
ne en te segghene. Die ghebet en ghebreect met. oiaer die volder
soude. Hier ome qua die gods sone betameler als de mesche v
wone was hi onbetentheid en onghemanghede. Wat hadde hi eer ge
come da soude de mesche de salicheit gheacht hebbe dat si bi siere vde
te vade. en dat hi da die medicne ondankelike soude hebbe ghebeest
Ten anden male nietme die betamelich des toecomens om des tye
wille. Wat hi qua in die volheit des tye. Also pauli seit. Als die volheit
des tye qua so sant god sine sone. Augustin. Waer om vele segge w
om xpi niet eer en qua. Wat nocht en was in come die volheit de tye
Also de ghene gheseyt hadde die de tide maecte. Wat doe die volheit
des tye qua. So qua de ghene die ons vloeste vade tide. Wat als hi
vande tide vledicht zele zyn so selc wi come te hier elbelich. daer
gheen tyt en es. Ten derde male merctme om de ghemeene v
de en eucl. Wat doe denel ghemeene was So waest betameler v
toe te doene eene ghemeene medicne. Also augustin seit. Wat doe
qua ee groet medicn als al die werelt. Doer lach een grote que
kende. En daer hi so togghet de kerke in. v. antifone die si voer
kerfaede singt die menichfuldich hare qualen en reghe etc
eycht si des medens boete. Wat voer des gods soene toe comst inde

21
bleefche solbare wi onbetede en blint ghebonde in elkelike pme des duels
kerchte met quader ghebeente der sonde ghespane suder in don
kerheid alledinghe vte lantscapen en vzeuene. Hier ome so hadde wi
breke va ene leer vlossel onbinder vteleie vlichte en va ene behou
de. Wat om dat hi onbetede vade. daer bi so hadde wi noot gheleert
de. Wat om dat hi onbetede vade. daer bi so hadde wi noot gheleert
te vderene va he. En v om roepe wi i hierste antifone. O wylst die
vte des alre hoghes mode bes ghegae com en leer ons den wech v
wylst oiaer ons soude luttel vrome vordere. Waer dz hi vade ghe
leert en in vloest. En v bi eyfche wi va he vde vloest. Also wi i vde
antifone roepe. O donay. en leusma sijnus va vstral. Com om os
te vloestene in dine vgherechte arme. oiaer wat sout vordere ocht
wi vade gheleert en vloest oft hi noch ghebonde vborde ghehoude
na der vloestene. En v bi eyfche wi vborde onloest als wi i die vde
antifone roepe. O wortel va yesse com om os te onloestene en en
wille niet merre. Naer wat soude gheuanghene vade dat si vade
vloest en onloest. maer dat si in noch en vade va alle vande on
bunde so dat si i hare machte vade en vider mochte ghe v si vde
Daer om sout os luttel lute had di os vloest en onloest. Waer dz
hi ons noch ghebonde hede. En v bi so eyfche wi vte vde ghe
leit vade vade alre soude als wi i die vde antifone roepe. O
stotel dauids com en leide de gheuanghene vte huse des kerkers
die fitte ind donckheide en in de scadulbe des doots. oiaer die la
ghe inde kerker hebbe ghebeest si hebbe doghe vdonckert en si
en cone met claerler ghesien. v bi na dat wi vloest in vade vde
so ghebreect ons v wi vlicht vberde dat wi zie mochte v vigne
en hier om roepe wi i de vifte ane. O opri sende claerht. des elliche
lichte com en vade den fitte in donckheide en in die scadulbe der
doot. O oft wi gheleert vade en va vande altemale vloest ende
vlicht. Wat sout hulpe en vade dat si soude behoude vde. En hier bi
so eyfche wi in twee die na volghe. vde behoude als hi segge
der hede coninc com en behoude de mesche die du va linc formeers
En echt. O emmanuel com om ons te behoude hede ons god
in hierste va dese twee so eyfche wi der heydene salicheit. O de lied
coninc. In dand v gode salicheit die god die wet gaf als hi segghet
O emmanuel ons leusma en ons wetgheue. De orbe der toecomst
xpi es va vele heylighe vmenegh vns bescreue. Wat ihs xpi seit

selue also lucas bescrijft. Dat hi om by zake ghesonde was. Dats ter erme
troeste. Der bedroef d' gheueuinghe. Der gheuanghene bloesensse. Der onge
leer der vberinghe. Der sonde berlatensse. En alle menscheelijc gheslachs
loftensse. En te loonene na vdiende. staer augustijn seit die orberliche
de va xpo toecomste. en seit. In deser quad' werelt was. effer in woerde om
tellike pme. en stie sone gheboze. dit sijn de merrene ons lantstaps. En
te deser merrene so qua de merfina nedar. En waret merfina nemt
en gheeft. hi gheeft dat heeft en hi nemt dat hi n. en heeft. So na xps en
oufinc merrene. hi oufinc d' hier oubloeyt dats wde gheboze pme en
sterne. staer hi gaf wde gheboze. berise. en elbelike regnere. En
so qua tons die hemelste merfina om tontane lacht' en te gheue eere
Comfane de doot en te gheueene vleue. te scoppene scade en te gheueene
glorie. Gregoij hi seit. in orberlicheide va xpo toe comste en seit. alle
die houdinghe die va adamae gheslachte gheboze ware si ware erenstich
alle die boerspoe de deser werelt te soekene. die wedspoe dinghe te sculbe
ne. lacht' te bliene. de glorie te bolghene. ond' he hede qua ons hee ind'
menscheelijc' begere de die wedspoe dinghe. de boerspoe dinghe dinghe bon
werdenghene. de lacht' begripe de bliende der glorie. Echt' xpo diene
oubede. die quam. en comede so leedi. nulbe dinghe en loerde so ddi
wond. en wond' doede so vdroech hi leet oft quade. Bernaert seit. Wy
pme carueler in. in. enel. Wat hi sijn lacht' te bleidene. En cranc te
berkene. En broesch te wedstane. Wi wde vborne wille wi ond' se
de ruffche quact en goet. Wi bedrieghe. Pme Wilbel te doene wi ghe
breke. Pme wi ons tquade te wedstane wi wde vborne. Hier ome
so was ons noozstich de toecomts ons behouders om dat hi lide ghe
loue i ons woene soude. en beare onse donk' en dat hi n. os bli
uede helpe soude onse cranch' en dat hi ouer os staede bedecte en be
sterme soude onse broesch'. Op dand' toecomst dats te doesdaghe
so machme n. d' dinghe merke. Dats te berene die dinghe die boerde
doem dath come sele. En die mette doesdaghe come sele. Die di
ghe sele boer de doesdaghe come. Dats te berene eyfelike tekene
die boer de doesdaghe bescrijft sime lucas en antzei st bedrieghe
nessen en amptelicheit va biere. Wat die amptelike tekene die
boer de doesdaghe bescrijft sente lucas in de b' d' ghe. Het sele sijn
teeken ind' mane en der sonne en der sterre en ind' eerde passe
vade hede om de cofuse des luuds vad' zee en der bloede. De die
eerste tekene bescrijft iohes mit boer d' ch' alenth'. Die sonne wert
libert als ee hare sat. En de mane als bloet. en die st' vade op die

42
xli
eerde. Die sonne wt v' donckert. oft om d' berene haer lichte om dat si sal
sine droeude als de mensche sterft die si die de. Oft om d' meere licht va
xpo claerht te bliene. Oft also augustijn seit. De godlike wrake sal sijn so
vbreet dat de sonne sijn wrake niet en sal doze aefie. Oft na d' gheestelike
b' tenesse. Wat de sonne d' gheverhticht dats xpo sal da' donck' sijn. Wat
meme en salne doze bleie oft belie. Die heet hier de koffteleke hemel
en die sterre heetme asub. Asub heet also die st' sime ned' scote de gheue
biereghe w' balme die ghelekenesse hebbe va sterre. en nad' hede wan en
soe seit me d' de st' vade hemel valle. als asub ned' comt. En outrout
de doesdaghe soe zele die st' seer neder scote. Wat die menichte vade
biere sal seer omittelike sijn. En dit sal god doe om des sonders wille. En
daer ome seume dat de sterre valle. Wat bela die sterre sime sele valle
vad' heiligher kerke. oft om dat si haer licht zele ontvekte om d' mese
niet sien en sal. Vande biere dat perse ind' eerde sijn sal. So scrift
matheus. Het sal tribulatie sijn dat noeyt alsulke en was vade begi
ne vad' werelt. Wat vijfte tek' dats de cofuse vad' zee. dat wane en
ghe dat sijn sal. dat de zee niet grote ghebrake veruare sal. vad' hare ver
groecht' also in apocalypsi steet. De zee en was nemeer. Of na enighe
so saelt sijn de luut. Wat niet gte ghevochte sal haer de zee heffe boue
alle berghe xl cubito hoghe. En d' na sal si ned' dale. oft also ihoij seit
So sal enighe nulbe en onghehoerde vstorminghe wde der zee en d' bloede.
Jeromius wat ind' iode ghescrijfte. xv. tekene die boer doemdaghe come
zele. O' wde si deen na d' d' come sele. oft bit' mine dat en ond' sciet h' n.
Dyde eerste dath sal h' die zee heffe boue alle berghe xl cubito hoghe
en bliue in h' stat staede als een muer. Des anders daghe so sal si so se
ned' dale dat mese rume sal moghe sien. Te derde daghe so sele die be
te vad' zee come boue die zee en roepa en v' scichte tote hemele en h'
steme sal god allene v' stae. Ten vierde daghe so sal de zee en v' bat
bare. Te vijfte daghe so sele die bloeme en die crude gheuen
bloedelike dau. en in dese vijfte daghe also enighe inde segge
sele alle de voghele des hemels v' d' d' inde velde etc gheslachte
te na sime ordmanc en si en sele noch ere noch d' m' k' etc. O' si
sele ontsien die toe comst des doemers. Ten sesste daghe al soe
me seit so sele vad' de sonne ond' gaet heffe biereghe bloede. en
lope te hoepe reghe duensichte vade firmamete tote daer de
sonne ap' gaet. Ten seueste daghe sele de steene doe reghe d' d' d'
stote en sele scoze in biere. En also me seit so sal de stur d' d' stote.

Oraer de mensche en sal die hant met sprac sond allene god. Te achtste da-
 ghe so sal een ghemeene eertbeughe werde die so groet sal sijn also me
 seit dat neghe mensche noch beeste sal moghe staer maer si seld eerde
 ghesborpe werde. Ten neghste daghe so sal die eerde al effene en slicht
 werde. en alle berghe en houele zele te pulue wde ghebroke. Te tiens-
 te daghe seld die mensche vte hoke come. en si seld gaer als vboet. En
 si en seld de d'ad' niet moghe spake. Te elfste daghe seld der doot
 beemre brise en staer op de graue. Wat alle de graue band' somie opga-
 ne tote d' si ond' gaet seld werde ontde datt' de doode seld maghe vte
 come. Te t'elste daghe seld die sterre barre wat alle stre gaede en
 praede. seld vte he spreide bieueghe roeke en seld da seere siere. Oe
 seit oer dat in dese t'elste daghe alle beeste zele come te belde brie-
 sche de en eyete noch en drinke niet. Ten dertienste daghe seld de le-
 uede sterue dat si seld brise mette doode. Ten vierteste daghe sal
 hemel en erde barre. Te vyfste daghe sal werde milbe hemel
 en nulbe eerde. **A**nd' t'elste dat boer doefdaghe come sal dat sal
 antkerst bedrieghe nesse sijn. Wat hi sal he pme al te bedrieghe
 in my maniere. Ten eerste met behedighe vnde en met valscher
 betekeneffe der scrifture. Wat hi sal he pme te vndene en mett' scrif-
 ture wille proeue dat hi es messyas die in de l'bet beloest es. Want
 hi sal xpo l'bet destrueren en de sine sette. Daniel seit hi gheue sal
 verouberdich' en bedroefheit inde tepel. Dats antkerst sal suten
 inde tepel gods als god om dat hi gods l'bet af doe sal. Ten anden
 sal hise bedrieghe met miraculen. Pauls seit antkerst toecost
 sal sijn met s'nuels werke in alle longheachtighe tekene l'boerde
 en wondere. Apocalippis. hi dede tekene so dat hi oer bier dede
 neder come vade hemele mid' eerde. De glose seit. Gheh'ic dat
 de apostole de heylighe gheest was ghegheue in ghelike va die
 also sal hi gheue de quade gheest in ghelike va die. Ten derde
 sal hise bedrieghe in ghegheue. Daniel seit. Antkerst sal he i bele
 macht gheue. En hi sal slant te danche deele. De glose seit.
 Antkerst sal vele gheue de gheue die hi bedroefheit heeft. en hi slant sine
 here deele. Wat die hi in sijn' vrees met en mach toder bringhe die sal
 hi tond' doe in gheerufede. Ten vierde sal hise tonder doe met toerne
 te. Daniel seit. Done al darne ghelone mach sal h'it al woeste. Grego'is
 seit va antkerste. hi doot de sterke als hi de gheue die in h'it te gade ghe-

boeghet sijn lichamelc blint. **D**at derde dat boerde ordele oft boerden
 doem' dach come sal dat sal sijn die grote anp'telich' va die dat sal come
 boer des rechtens aensichte. Wat ons heet sal dat vier vte sende. Ten
 eerste om de werelt te vnuilbene. Wat het sal sijnere en vnuilbe alle
 die l'elemente. Wat alsoe me leest i scolastica historia. so sal t'fieri-
 cubus boue alle berghe staer. Wat d' mensche werke mochte so hage
 come. Ten anden sal h'it sende om d' mensche sijnighe. Wat den
 ghene die da leue seld saelt sijn boer vangeuer. Ten derde om de
 meere toermet der gheene die berdoemt seld sijn. Te vierde om der
 heylighe meere vlichte. Wat also basilus seit. als die werelt ghe-
 sijnert sal sijn so sal god s'ede die h'ite vader t'kerst' En alle die h'ite
 sal hi sende ter berdoemde lantscipe om dat si te meer seld werde
 ghecorret. En alle die t'kerst' sal hi sende ter gheerrechtighe lant-
 scape om dat si te meer seld werde verblit. Seld d'inghe seld sijn die
 come seld mette bonnessen. **D**eerste es des rechtens bereffe. Wat de
 recht sal neder come inder bullepe va iosephat en hi sal sette de goede
 te sijn recht' hant. en de quade te sijn slinckert' hant. en hets wel te
 ghelouene dat hi come sal in een hoghe stat va daer alle liede seld
 moghe sien. En me sal in l'bane dat alle liede seld moghe wde be-
 vade in alsoe d'eyne valepe. **D**at ieronim' seit. dat het lantscheit
 wde te ghelouene. **O** si seld d' sijn en in die stede die d'ontrent hage
 wde in d'eyne lande moghe om tallike dusentich bolpe sijn. sond'
 l'inghe als si naulbe staer. En cest dat hi noot es so seld die goede
 sijn in de locht mett' l'ichtich' hars lichame. En de quade selemre oer
 in sijn moghe mett' godker cracht. En da sal de recht' mette
 quade p'lemente en salse verspreke vade werke der ontfermh'
 t'heit dat sise niet en hadde. En da seld si alle op he woene. alsoe
 guldemont seit. Die yode seld he belbene als sine leuede seld sien
 en in leuede makede die si achte als ene dobe mensche. en si en seld
 haer mesbaer in ghelochene come oft moghe. te grad' gheerrecht-
 mette ghelbonde lichame. Die heydene seld he belbene die bedro-
 ghe werde mette philosofhe proeue en h'elde bod beestelike soht'
 datme eene gheerrecht' god oefene soude. De kerstene sondeers
 zele he belbene die de werelt meer mid' da gode of xpm.
Dongheloueghe seld he belbene die seide dat hi mensche allene was
 die gheerrecht' was en in god als sine seld sien recht' sijn die de
 yode doode. Alle de gheslechte d'eerde seld he belbene. Wat recht'
 he en sal gheer macht sijn te wde staer. **N**och me sal m'gheer me

die moghe bad sine aensichte. noch gheen stat sal sin bad penitene noch int
bad gheuoect doene. Wat es alle dinghe en sal he n3 bliud da ghelue. Da
der poer sal sin ondreidelt bad ordinarie. Wat gregor⁹ seit. Dur n3 ordina
rie sin selc ind'quad' fide. En n3 ind' goed' fide. Wat eneghe sele wort
ghebouest en binaer. dieme senghe sal. Ic hadde hongher en ghi en gaest
mi n3 tetene. Dorst en ghi ey gaest mi n3 te drinken. En eneghe en wort
de n3 gheuoect en si sele regneren als bolmaecte hede. die dand' ordele
sele. niet dat si senterie gheue sele. Wat dz sal allene die rechtie doen.
Oraer me seit dat se konnessen sele. Wat si sele bide rechtie stae. En dz
bi stae sal sin ter heiligher eere. Wat het sal he eey grote eere sin dz
si sitte sele bide rechtie also hi beloest heeft. ghi sult sitte op die xij. se
tele en konnessen die xij. gheslechte bad israhel. Ten anden sal dat bi
sitte sin ter quader b' doemnessen die si b' doeme sele mette wortke hare
leues. Ten derde sele mette bonesse come die boerbareghe tekene
bad xpo passie. dat sin cruce de naghele de l'ytelene der wode inde
l'ichame. Ten eerste sele dese sin om te bioghene xpe gloriose victorie.
en d'ome sele si in groot glorie opebare. Daer bi seit guldemont. dat
dz cruce en de l'ytelene claerde sin sele da de sin vader sonne. Daer
bi seit hi. Oeriet hoe groet es die crucht des cruce. Die sonne sal werde
verdonckert. En de mane ne sal gheclacert gheue. Dattu belinmen
moectis hoe bale teruce claere es da de mane en liecht da die sonne
Ten anden sele si d' sin om te bioghene sine ontf' m'licht' dat d' bi oppelene
sal dat de goede bi ontf' m'nessen behoude sin. Ten derde sele si d' sin
om te bioghene sine gherechtich' dat bi opebare sal hoe gherechteler
dat hi die quade b' doemt. om dat si b' maet hebbe de ghe loen bad xpo
bloede. Waer bi dat guldemont seit. Dur xpo he blude sal met desen
worde. Ic ben mesche worde om ulle wille. om te gheboude bespot. gheslaghe
en gheruust. Waer es de loen bad dus grote onrechtie dat mi gheue es.
Siet de loen bad mine bloede dat ic gaf om de blossenisse bad ulber zielen.
Waer es d' sin dienst die ghi mi ghegheue hebbe boer de loen mijns bloets.
Ic hadde te boue mijne glorie wort. als god was dat ic mesche wort.
en ghi hebt mi onnuet ghemact da emich dinc. Wat dz quaette dinc
der werelt. dat mi di meer dan mine gherechtich' en min glorie. Te
derde sal d' sin die wreeth' des rechtens. Wat hi en sal niet w' de ghe
broect met breefe wat hi es al mechtich. Guldemont seit. se ghe crucht
en es he te wederstane. noch hi sal in w' de ghebroect met gheghe. Wat
hi es alij r'chte. Bernaert seit. Die dach sal come d' w' de in sele sin
sin heite da behoudeghe woerde. En ene goede cosuetie da bolle boere.
Wat god en sal niet wort de bedroghe met worde noch ghebroect met
gheghe. Augustin seit. O' ontbar die doem' d' ghe en d' sal sin de ghe

rechte rechtie die ne gheene med' gheghe p'oe die en nemt. W' de palaps vol
goude en bol siluers es. ne ghe' l'istax noch alre noch graue bedrieghe
en sal moghe met h'are wat hi es d' alre beste. Waer bi dat hi sine broe
ders. dat sin die valsche lier'stine niet en sal bloeste. hi en sal oer niet
werde ghebroect n3 ontbercheide. Wat hi es d' alre broeste. Leo de paus
seit. Des alre oppers' rechtens senterie es dit. D'at sin vreselic aensicht. die
dz al gheheel dinc d'cene es. en alle eborghe dinc opebaer. Die alle
somht daer es. die de stome and' worde. en die stich' beliet en sond'
steme die herte sprect. en om dat sine l'ysht' so g' es. d'ome en sele
rechtie sine senterie niet binoghe allegatie bad aduocate. noch de be
drieghenesse bader philosophen. noch boer bad tale d' taelmane.
noch de bel'edicht' bad scallze. Da dese n' sal seonny. hoe bele
sond' tonghe en stome sele d' salegh' sin da w' bel' sprekende. d'at op d' eerste
hoe bele herde salegher da philosophen. op da der. hoe bele r'ude sal g'or
za die tael mane. opt derde. hoe bele plape sele d' boue bel'edinghe
sin. Dus opt vierde. Ten vijfste sal d' sin dat e' selet l'broeghe. Wat
d' sele da n' l'broeghers stae rechtie de sondae. Dierste sal sin de b'at
Augustin seit. Daer sal da gheret sin de duuel. en bringhe boert
die woerde onser beloeste en sal ons boer woerpe al dat w' gheue heb
be. en in wat state. en in wat b'ze w' ghesondicht hebbe. en wat goede
w' da gheue mochte hebbe. Wat die duuel sal da s'enghe. Gherechte
doem' w' se mi dese om sine mesdaet. die dinc niet sin en w'onde by
gracie hi es dinc bi natuud. O' mine by braeptuuchede. Dinc om dinc
passie. O' mine om dat hi mine niet dede. n3 heeft ghebeest g'geh'or
sin. di ontf' m'licht'. Da di ontf' m' hi die stole der onster fel'icht'. Da
mi heeft hi ontf'ac dit p' m'lichte claer dat hi ame heeft. D' d' doer leit
hi mette mine. es hi hier come. gherecht' doem' oft rechtie. v'omestene mi
sinde en n3 mi te b' doemene. Ay ay sal d' d' d' d' d' mesche sine mont
net moghe ontde die daer also w'nde w' dat hi bi gherechte v'omest
se w' b' doemt. Dand' l'broegher sal sin die proper mesdaet. Wat de
p'ere sonde zele elke l'broeghe. Bernaert seit. D' sin zele rechtie
lijze w'ke sprekke en s'enghe du heues es gheue w' sin d' sine w'ke
w' en sele di niet late. O' w' sele altoes n3 di sin en n3 di te
bonesse g'ae. En se selen l'broeghe n3 menegher mesdaet. Die
derde l'broegher sal sin al de werelt. Gregor⁹ seit op dattu vrages
wie di sal l'broeghe so seggic alle die werelt. Wat als die sc'ppe
b'bolghe w' so w' alle die werelt b'bolghe. Guldemont seit. In die
daghe en sal n3 sin dz w' ant' w' de den hemel en d' eerde en watere

sonne en mane dach en nacht en alle die werelt staet seldt rechte
 ons in orconscap onse sonde. En al waert dat si alle sdyghen
 onse ghepeynse en onse gheselcke ziele rechte ons staet boer gode os
 sterbelac broeghe. Ten seste sal sijn de onbedriegheleke orode.
 Wat de sonde sal sijn hebbe daer in orconde rechte he. Eene bouelke
 dats gode die rechte en orode sijn sal. Jemas seir. Ic ben rechte
 en orconde seir de he. Ten anden orode in he. Dat sal sijn sine
 cofaetie. Wat die redene dno monus es orode dno cofaetien.
 Die derde broeghe sal sijn neue he. s sal sijn dinghel die he te be
 huedene gheset was. die rechte he orode gheue sal. als ee die al
 weet wat hi gheue heeft. Job seir. Die hemel sijn dinghele seldt
 onderke dme quaetheit. Dat seirte sal sijn des sondeers berpepen.
 Hier af seir ghoir. Hoe nauwbe seldt da die beghe sijn de quade. boue
 sal sijn die recht gram. benede die eyselike stude. ter recht zide desede
 broeghe. ter slink er zide onuitalleke diuele te worme wert tver
 kede. binne die berede cofaetie. bue die berede werelt. De kep
 tuinghe sonde die dus beue sal sijn werbert sal hi bliue. Wat de
 boeghe te sine sal omogheler sijn en oppeue daer sal onidelot sijn
 Dat achtste sal sijn die sentetie diene niet en sal moghe wederoe
 pen. noch nie salse niet moghe appellere. Wat om in zake soe
 en ontfeetme gee appellacie in zake ba rechte. Ten eerste om die
 moghetit gande verht. Wat als ee comit een sentetie gheeft soe
 en machme niet appellere binne sine lade oft rike. Wat hi en
 heeft niemene boue he in sine rike noch nie mach niet appellere
 noch bade keiser noch bade paus. Ten anden male om die kin
 lecht der mesdaet. Wat als die mesdaet oppeue es. so en machme
 niet appellere. Ten derde als me ghee dme ondraghe en mach so
 dat si in beide en mach. Wat by aucture me soude stude ghedoghe
 waert datmet onbroeghe. By dese in redene en sal me in moghe
 appellere ba dno seirte. Ten yerste om die moghetit gade verht
 Wat die rechte en heeft niemene boue he. Wat hi guet boue al me
 buchede in werdtuende in moghetheide. Wat me soude i engher
 maniere i de keiser of bade paus moghe appellere boer gode.
 daer ba gode en machme tot niemene appellere. Wat hi en heeft
 niemene boue he. Ten anden om die kenlicht dmesdaet wat al
 der quid mesdaet en sonde seldt sijn kmler sijn en oppeue. Jomms
 seir. Die dach sal come dno seirte seldt seldt ghetwent al oft si ghe
 srene ware i ee tafle. Ten derde om dno die dme in sal moghe

werde gheberst. Wat niet datme daer doe sal en sal moghe ber
 sten. Daer me saelt al boldoe in ene winczene mit opstaen
 ba eenre oghe. **Wat de name andries bediet.**
Andries bediet stone oft antbedede oft manler. ba andoe dats
 ma. ocht andries bediet als antropos dats mesche. ba ana
 dats opwert. en nepos dats bekerer. Wat hi was opwert te he
 melche bekerer op bhene te sine scpe. Wat hi was stone i leue
 ne. antbedede i broed leeninghe manler ind pine en op bhene
 inder glozie. De papd en de dyacone ba achaven en aspen besave
 ne sine passie also sise niet hare oghe saghe. **Va sinte andrie.**
Andries en enighe and' ionghers. Ware in werf ba ope hie ghe
 roepe. Wat yerst riep hie te sine kinnessie als doe andries op
 ene dach stont met jamme baptiste en in ene anden iongher en
 jansede. Siet daer dat lam gods die werf doet die sonde der we
 relt. En stappas qua andries mette anden ionghers. en sach waer
 jesus lioende. en si bleue niet he die dach. En andries doe hi bat
 simeone sine broede soe bracht hie tot jhesum me. maer dsand
 daerhe keerde si weder te hare bisscherie en d'na so riep hie and
 werf te sinne brienfchap al op die dach doe die scave quame te jhm
 neue de binde ba genezareth dat me heet de zee ba galilea. doe
 hi ginc in simeoens en andries scap en doe si binghe eene grote memch
 te bissche. En doe si jacope en jamme riep die in dad' sijn ware d' sijn
 hukre soude so bolghede si he oer. O si keerde wed' te hare goede. naer
 d'na riep hie der werf te sine ionghers. Doe hi jesus wadelde neue
 die zee ba galilea en hie riep bad' bisscherie en seide. Comt na nu
 ic sal u make bisscher der hede. en doe hie sut al en bolghde he na
 en si bleue altoes niet he. en en keerde niet wed' te hare goede. daer
 nocht so riep hi andrie en eneghe ande sine apostole te sine. Na
 xpo opnaert doe de apostole gheedeelt lioede alle de werelt dore
 soe pdiete andries te surhea. en matheus te murtudien. O die
 mane ba d' binaede alle matheus pdicatie. en stude he sijn oghe
 dre. en leydene i ene kertr. en mictene te doden binne wate d'ne
 hier en binne so oppeue d' dinghel gode sinte andrie en hiet en
 gaen te murtudien. te sinte matheuse. En doe sinte andries antbede
 dat hi selghes niet en wiste soe hiet hie gade ter zee en i dierste
 scap gade dat hi boude en hi dede te hant d' hi he hiet. en mette goe
 de binde en de dinghel sine leufma so qua hi haestleer t' boeyf
 stat. En hi bant sinte matheus kerke ope en doe hie sach weedi
 seere en beede. Doe gaf onse hee matheuse wed' sijn in lichte

Die die sondare gheueft hadde. en matheus ginc bad' en qua te. mit ho
chey. Maer andries bleef te muur die. En dat volc wt byrunt dat
he matheus ontgaet was en begrepe andries en bonde he si hadde en
sleptene doe die strate En doe sin bloet bre van so bat hi boer he en
met sinre bedinghe bekeerde hise tot xpm en hi ginc bad' tot au
thorthe. dat hier boer bescreue es. En matheus ontf' dat se he andries
verbat ic en wane met dat met sculdich es te gheboene. Is so grote
elbangeliste als matheus met en soude moghe bidden dat andries
so lichte bhar. Een edel jonghelinc volghede sinte andries ierthe
bad' en moed' wille en si bad' en moed' omstake ihuus d' hi i woede
met andries en doe de blame begonste te wassene en op te wene
so nam thint ee bat en werp d' wat opt bier en te hant wort gheblift
en sin bad' en moed' seide onse sone es tonerae woede. en si woede
met leedere op ihuus gae. O si woede so blint Is si de leedre nien
santse. Doe riep een en seide. waer om moepdi b. met s' p'ne God
beest boer he en g'hi en sieghes niet. faet te hat stae dat gods g'nt
scap op b niet en come. En bele liede die dit saghe g'heleofde i g'nde
Maer des jonghelincs bad' en moeder storue na bystich daghe en
wate ioe graf g'heleit. Een wijf nam ene ma'stachte ma en
om Is si niet g'hebare moeste kinde So seide si hare zucht ganc en
aenroep dyane onf vrouwe ou mi. En doe sise aenriep seide die
duuel waer ome aenroepi mi alst b' n' hulpe en ma'g. O gar
tot andries de apostel die sal dinre sust' hulpe moghe. Doe si te
apostel qua se leide sine met te hare sust' die i g'rese was. En da
postel seide ha' met rechte g'gedoerstu dit wat du best qualike g'he
hulbet en boestet wortstu draghe. en hebbs de duuel te vade g'he
gae. O nochtan laet di rouwe en g'heleoue i xpm en wortt bre
de dracht en si g'heleofde en g'hebaerde een dode dracht en haer pine
berginc. Een out ma die nicholaus hiet qua tote apostel en seide he
hiet. lxx. ier. hebbe g'heleest in oncuusheide. maer sulc n' namit de
elbangelie en bat gode dat hi mi boert ane d' af behuede wilde. O om
dat ic in de sonde berouibert was en n' minre quad' berghet te g'gedillo
g'he so keerde weder tot omreyn' werte also ic placht. Op ene dach
werdit ontstelze n' minre berghete en hadde byghere selbangelie Is
ic op g'heleit hadde en ginc te boerde wort en thar seide mi d'icht
wijf. Ganc bre oude ma ganc bre. wat du best d'inghel gods. en
en g'hemake mi n'. noch en comt hier te mi. wat ic sie weder op di
En wert libondert ba th'ns woerde. en ic her dacht Is ic selbangelie
met mi g'gedraghe hadde. In heplighe gods so bidde ou mine salich
Doe dit sinte andries hoerde begonste hi te weenene. en hi beede
waer ten tot noene. En doe hi op g'hestae was omterene so seidi
ic en sal n' ere boer Is ic weet oft god dies outs mans o'f sine sal.

46
En doe hi b. siegh' g'heueft hadde. So qua tote sine andries ee steme en
seide. Andries du heue b'ede de oude ma. Maer alsoe du g'hemaghers
heests met castene. alsoe moet hi he oet moere n' castene. dat hi w' de be
houde En hi dede alsoe en baste bi maent te wate en te broede en d' na
sterf hi vol goed' werke. En tote andries qua een steme en seide bi d'ne
bede hebit wed' g'heueghe nicholaus die ic bloze hadde. Een kersten
jonghelinc s'ide al heymeler sinte andries. Is n' moed' sach mi dat ic
stone was ben en leide mi te boze en oncuusheide met hiar te doene en
om Is ut niet doe en woede so es si g'hegae ten verht' en walt mi op ley
g'he die m' daer da dus groter quaetheit. O bidde boer mi Is ic dus on
sculdich n' en sterue. Wat als si mi wroeghet so sal ic al w'ighe en hebbe
lieuer te sterue dan n' moed' dus groeler te binarene. Aldonepne de
jonghelinc ten bonneste en sinte andries volghede he na. De moed' wroegde
sterkeleer hare sone Is hise bracht' wilde. En me braegde de jonghelinc
oft waer was. Maer hi en antw' de niet. Doe seide sinte andries d' moed'
Du best w'reet boue alle w'ite. die by d'ne onreynich' w'ite bedue sine
eyghene sone. Doe seide si de prouoest. he na die Is n' sone dit doe wil
de so heesti he g'hehoude aen dese ma. Al' w' die verht' byrunt en
beual dat me thint stae soude i ene sar die g'hesalt' wa' n' herste en
dat mene inde v'ieu' woerpe. O hi hiet dat me andries dade i ene k'le
tote dat hi g'hep' seide n' wat toerete n' dode soude. O doe sinte
Andries beede. so beruarese alle ee groet dond' slacht en ee g' eard' bein
g'he sloechse alle ter ned' en wijf w' g'heslaghe vade blypene en bleef
doot. En doe bade dande de apostel Is si n' beruare en moeste. en hi bat
boer he en het hilt op. En die puoest en al sin huus g'heleofde i he doe.
Doe sinte andries was in de stat nyceu. So seide he de poertere dat bu
te neue der stat neue de w'eghe w'are by duuele die de liede die d'
lede doodde. En d' apostel beual he Is si quame boer de volke inde ge
like wa' honde en hi g'heboet he dat si g'hinghe d' si g'heene me seche
en deerde en te hant ginc si te m'ente. En doe de liede dat saghe soe
ontfinghe si kerste g'heleoue. Ende doe s' andries qua t' and' port'.
Dander stat soe droechme d' bre ene dode jonghelinc. Doe braegde
d' apostel wat he g'hesriet was En si seide dat by honde quame
en doodene op sin bedde. En d' apostel seide en weende. he ic weet
Is het die duuele w'are die ic her boe vad' stat d' dreef. En hi seide de
vader wat salu mi g'heue. en hi seide ic en hebbe niet weerde d' om
me saliche d' g'heue. En d' apostel dede een ousoey en die jonghelinc
stont op en volghede de apostel s' andries. Maer t'ich mane quame
met scapen ten apostel w' om Is si g'heleoue va he leere soude en de
duuele v' stormde de zee en si berouonke alle. En doe hi lichame
te lande quame so bracht m' boerde apostel en hi w' beest' alle
bad' doot. En si seide wat he g'hesriet was. Hier ome beest' me w'le

In een yne. xl. ion gheleuinghe die vronckle ward inde bloet d'zee so brochte hi
Weder te leuene. Doec sinte andries d'achapen was. so wylde hi al met l'ke
En bekeerde t'folt tot xps gheloue. En egeas des rechtens wylt leerde hi
xps gheloue en doepse inde wate der heyligher bonte. Doe dat egeas
gheloude so qu' hi i die stat panis en w'banck de kerstene d'afgode t'w/
bedene. En s' andries qu' hi tont moete en seide. D' waer noot du bes
richte der mesche. dattu bekimes dine recht die inde hemel es en d'gime
oefener. en dat gme oefenede dine ghedachte al bade valsche afgoden
bekeeres. Egeas seide he bestu die andries die p'dictis die ou'dedeghe
bet. die de prince b'adrome hebbe beuole te meure te makene. Ende
andries seide he de prince b'adrome en w'ete noch niet hoe die gods
sone come es. en heuet gheleert dat d'afgode duuele sijn. Wellie afgode
leere dat me gode verbelyche. dat hi b'bolghe he af l'ke bade mesche
En af ghekeert dat hise niet en ghehoze. en als hise niet en ghehoort
dat duuels gheu'aghene bliue. en dat si gheu'aghe so laghe bade duuele
bedroghe werde. tote d' si al bloot b'ie lichame ware n'z n'z he drange de
d'ad allene de sonde. En egeas seide he. Omme d'z. b. ihesu dese ydele
dinghe p'dicte so w'et hi ghecrust ane die galghe des cruce. andries
seide he. hi ontfinc s'ims d'anco die galghe des cruce. n'z om sine
mesdaer. o' om onser blossinghe. En egeas seide he. Ocht hi b'adrome
jonghere ghelouert was. en bade iode gheuade en bade ridders
ghecrust hoe moghestu gheseghe d' d' tormet des cruce s'ims
d'anco laet. Doe begonste he sinte andries te toeghene b' b. redene
d' xps s'ims d'anco ghepassit was. bi die d' hi sine passie boersach en d' hise
sine jonghere boerseide. en bi die dat hi op sine petre b'bolghe w'et die d'af
hoere w'ilde en seyde gauc acht' mi w'ed' sake. En bi die d' hi mach hadde
b'ad beide te lidene. en w'ed' op te stane also hi seit. ic hebbe mach' mi ziele
te settene en w'ed' te nemene. En bi die dat hi boer w'yste sine v'nde doe
hi he t'ghenette broet ga f. nocht' en frude hime niet. En bi die d' hi die stat
toes d' hi w'yste dat die verrude come soude. En hi seide d' hier om al n' was
En andries seide doe. dat die mistere des cruce g't es. Egeas seide. o' mach
niet here mistere maer tormet. En d' g' doet d' ic d' segge sal. ic sal di
die mistere doe proeue. En andries die seide. waert dat ic die galghe
des cruce ontfaghe so en s'oudic n'z p'dicte die glorie des cruce. o' ic
w'ille dattu hoeres die mistere des cruce oftuut yet mochtas bekimme en
w'erde behoude. Doe begonste hi he die mistere des cruce tont bindene
En n'z. b. redene te proeue hoe tanelike en hoe nootdorstich d'atter
was. Deerste redene es om d' eerste mette houte de doot in brachte
doe hi t'ghobod brac. So waest taneler dat d'ader mesche de doot b'
dreue b'ide houte ghedoghe. D' d' redene es om d' ada diet ghebot brac

47
ghemaect was b'ad' ombesmet' eerde. So waest temeler d' die blossen
worde gheboze b'ad' ombesmet' maget. Dat derde es dat' ada s'ij
hande ontmeleer w'et star ter stinckeder spye. So waest temeler dat
d'and' ada s'ij ombesmette hande inde cruce w'et red' sonde moeste.
Die vierde redene es om d' ada sueteleer die stinckede spise ghesma
ect hadde. So waest d' toe behoerleer d' g'tuarie met t'ornere b'dreue
worde. en d' xps w'et ghespist met galle. Die vyfste redene es w'ar
om d' ons xps sine onsterfelichst' geue soude. So waest behoerleer dat
hi onse starfelichst' ane nemde soude. W'ar en w'ad' god n'z sterfel' so
en w'orde die mesche n'z onsterfel'. Doe seide egeas dese ydelheit
v'ille dine liede. En doet d' ic b' segge. en offe b' mechtighe gode. An
dreas seide he ic offe alle daghe de almechtighe god een onbesmet lam
En alst' b'ad' alse bolke g'fete es. so bliuet gheheel en leuedich. Doe van
ghede egeas hoe dit s'ij mochte. so seide hi dat ionghe w'orde. En egeas
seide ic sal di dit doe segge met tormete. en hi w'et b'gramt en dedene
slute in ene kerck. Des ander daghes brachtme te d'ornesse. en ledde
ne dat hi de aff' afgode offen soude. Egeas begonste w'ed' te noedene
en seide. En si dat g' doet d' si d' g' segge. ic sal di doe h'aghe aent t're.
dattu priist. En als hime met bele tormete dreigghe so and'berde hi.
peyft w'ar tormete b' meest d'unct. w'ar so ic bolcomer te int tormet
so ic bequamer s'ij sal mine comer. Doe dede hime b'ad' xpi. mane
flae. en als hi gheslaghe was. So dede hime met h'ad' en n'z boer
aent cruce binde. om dattu also te meere tormet h'ide soude. En doe
me te cruce w'ert leide. so w'ert een gheloop vande bolke. en seide s'ij
onsuldich bloet. w'et ghe doemt s'oud' zake. O'uer sinte andries bar
he dat s'ij sine m'iche niet en belette. En doe s' andries t' cruce b'ad
berre aensach doe gruette h'it en seide. God gruet' b' cruce d' xps
lichame gheleijt w'ert en verthiert met sine lede als met p'ciosose
steene. Alse ons hee op clam' n' b' had' een eertiche dreese. o' n' held.
e' hemel' sage mine en w'ert ontfac boer ghelofte. h'ur bi conne v'ome
leer tu en blide. en so ontfanc mi du verbl'edde sine ionghe die an di
h'inc. w'ar ic hebbe altoes d'ijn minde ghebeest. en hebbe begheert di te
onh'elene. O' goede cruce die ontfinc b'ad' ons h'ij lede scoenst' ende
cl'acht' laughe hebe di begheert en neerstelijc begheert g'hem' en so
der blare ghesocht. En n'z s'ij bevaer na mid' h'ie begheerte. Ontfanc
mi b'ade mesche. en gheest mi w'ed' mine meest'. Dat hi mi bi b' ontfac
die mi bi b' bloeste. en dit seggede ontcleede hi he en gaf s'ij d'ad' de
hangma. En aldus h'inge sine aent cruce alsoe he beuole was. En
n'. daghe d' aen leude so p'dicte hi xps' mesche die ontfinc h'istode.

Doe dreigde t'folt egeen te dodene en seide dat de goede heylighe ma' goe
dierlaet en sachtmoedeleer dese p'ne n' sculdich en wad te lidene. D'
sine qua' egeas dat s'ne af doe soude. En doene s' andries sach so seide
hi. Egea waer om comdi tot ons. Om penitencie. so saltu ghecroghe d'
elbich leue. maer waltu mi af doe. so wet d' ic leude bade cruce niet
come en sal. Wat ic sie te hant minne come die in ontbet. En doe sine
wilde ontbinde. so en mochte si he' gheefins gheueke. Wat had hadde
wilde stappas strif. Doe andries sach datte t'folt af doe woude. so dede
hi aut cruce dese bedinghe. Alsoe augustijn seit int boec p' penitencie
bed' en laet m' n' leude af gae. Maer het es tijt dattu minne licha
me der eerde beueels. Wat ic hebbene nu langhe gheueke. Langhe
ghebaert. en ghepint. op dat mi beuole was. dat ic soude nu wilde
wilde bloest v'and' ghehoersamht' en bade zwaer laste ontlaide. Ic hadde
hoe zwaer dat es te draghene. hoe houdich den lichame te temene. crac
to boedene. en te bedwinghene. hebbic sachteler ghepint hee du weres
hoe dicke hi mi af ghetvoct' heeft v'and' suulht' s' te sculbene. hoe dicke
hi mi heeft ghepint te bebedene v'and' slape u'ber soeter ruste. hoe die
wile en hoe groete rouwe hi mi in bracht. Om dat ic alsoe langhe al
sic mochte goednerlaet dese beghede lichame hebbe wedynt' en v'and'
ne met dijne hulpe en ond' bracht. Soe en s'ic v'and' die goediere
gherechtig' geld' s'ic. dattu mi n' lagher en beueels. Wat ic gheue di be
der. dattu mi heefo beuole. beueelt ene anden en mi n' d' ut' n' lagher
mede en werde berlet. en hi houdene tot dat hi v'ise sal. en gheue da
weder dat hi ontfae de loen s'ine p'ne. leuere minne lichame deede
dat ic n' langher leue en moet. En hi en belette mi n' langhe noch en
houde i' b'ese. ic en moghe come tot di. die fonteyne sijt ongheliche
der blyscap. Doe hi dit ghesent hadde so qua' ee' gte claerht' v'and' heme
le. ontrent een half v'ae. also datte m'ne ghesien en mochte. en alst
licht' i' bech g'inc. Soe g'inc s'ic gheest oer en bech mette lichte. En m'ic
inilla egeas w'ic nam s' andries lichame en dede eerler ter eerde
Maer eer egeas ihuus qua' so begrepe de duuel inde weghe en hi
sturf boer he' alle. Eneghe seeghe dat ute s'inte andries g'ue he
mels broet gheh'ic mele bloeyt. en olie v'and' alte suete roke. en d' m'
w'ic de hede v'and' die lande ghetoghet die drachtich' v'and' die rad' d' come
sal. Wat alst' lett' olie v'and' bloeyt. so sal d' lant' luttel bracht' bringhe
d' bloeyse se' so saelt bolle saer s'ic. Maer s'ic die was waer wile
d' nu es s'ic lichame onbracht' te v'and' m'obele. En bisscop die een
heylighe leue lorde. hi hadde s' andriesse boue d'ad' s'inte i'berdichede
Also dat hi i' alle dat hi dede dese tytel s'aref. te gods eere en s' andrie
se. En de duuel bennide dit en dede al sine behendich' om dese ma' te
bedrieghene. En v'criep te ene ghelike v'and' eene alte stoue w'ine. En si

qua' toet bisscop v'and' m'ic. en seide dat si de bisscop te bechre w'ic de gae
Die bisscop ontboet haer dat si sine penitencie te bechre g'inc ghe
dien hi alle s'ic macht' ghegheue hadde. Si ontboet he' weder dat sine
ghene mefche s'ic he' alle eene en soude ontbinde die v'isletht' had
v'and'ne. En alst' w'ic die bisscop v'and' en dede te he' come. En si
seide he' ic bid' s'ic hee ontfine v'and' m'ic. Wat alsoe g'ic fiet so benic noch
een songhe soffrouwe en weeldichleer op ghehouwe en gheuoed v'and'
m'ic s'ic oncht' en oer v'and' commelike gheslachte gheboed. Maer ic be
hier allene toet v'and' come in ped' g'inc abijt. Wat m'ic vader es een herde
m'ic s'ic comm'ic. en hi wilde m'ic te hulbeleke gheue ene m'ic g'ic p'ne
En ic anelde he' dat ic alle hulbeleke v'and' soude. Wat ic hadde v'and'
v'and' m'ic s'ic s'ic. Daer om en w'ic m'ic n' m'ic te hulbe
leke g'ic. Maer om dat ic so bed' g'ic was dat ic moeste sine w'ic
doen ochte zwaer p'ne h'ic so benic heymeler ghebloed en hebbe lie
allendich' te sine. Ic minne brudeg'ic sine belofte te bekenene. Maer om
d' ic ghehoert hebbe die meum'ic v'and' v'and' he' lichte. so benic ghebloed
ond' die v'and' v'and' v'and' m'ic. en hepe hi v'and' te v'and' een
rusteleke stat. Daer ic sal v'and' ghebruke die heymeler. En
contemplacie en v'and' die b'ese des leues en v'and' die moep'ic des
omruste leker werelt. En die bisscop v'and' en had die edelheit
haers gheslachte. en de s'ic haers lichame. en de g'ic h'ic en de
m'ic s'ic s'ic. En hi antwerde had m'ic goeder n' m'ic s'ic
v'and' s'ic d'ic. en s'ic m'ic. Wat hi om v'and' m'ic dattu d'
g'ic en de d'ic alst' v'and' lichte ghele. hi sal di hier om i'
dit leue vele g'ic g'ic. en na dit leue volle glorie. En ic die s'ic
knecht' bey present' di mi en m'ic goet. Kiest w'ic du w'ic s'ic. v'and' m'ic
En ic w'ic dattu hede m'ic m'ic. En si seide d' sine en bid' mi n' dat
d' d' m'ic quade s'ic en d' s'ic goer leue en v'and' m'ic n' g'ic
deel en h'ic d' af. En die bisscop seide w'ic s'ic v'and' v'and' s'ic en m'ic alle
ne en d' v'and' s'ic qu'et g'ic af v'and' m'ic. En doe si dus
ter tafele qu'ic. Doe sat die bisscop die weghe d'ic. en d'ad' s'ic al
ontrent. Die bisscop sach neersteler op haer. en hi en liet n' g'ic s'ic
te te be'ic. en v'and' he' hi s'ic. En doe hi mette oghe op hi staer
de so w'ic s'ic g'ic v'and' en om d' hi m'ic ap en h'ic haer n' g'ic te be
s'ic so woude die duuel s'ic h'ic m'ic ene s'ic strale. En de duuel
v'and' des g'ic. en dede hi s'ic. meer en meer w'ic. en de bisscop
w'ic hi in w'ic d' h'ic v'and' w'ic be'ic soude alst' poent
w'ic. Doe qua' h'ic s'ic d' d' een v'and' zee v'and' en d'ap
pede. en dat dat m'ic in late soude. Doe sine n' in late en w'ic
En hi alte onrusteler was m'ic d'ic en m'ic v'and'. so bracht' die

bisscop d' ionc zoulde of si bilde d' mine in liete. En si seide he. Oe brage
he ee zwaer questie. en cest d' huse ontbinde mach me late in. En cest
d' hi in en mach. so brayfme ba bisscops aensichte als ene onlberen
en onlberge. he alle dochte goet d' si seide. En si bragede ond' linge
Wie dese questie boert sette soude. En om d' d' mine suffiaat toe en
was so seide die bisscop. Wat zoulde ba ons memet en es so suffiaat
als ghi en broede en lise en broed' ba sprake da wi alle. D' one so set
ghi boert dese questie. Doe seide si me brage he dese questie. Welc
d' meeste l'od' es d' god noeyt dede in een clyne dinc. Oe brage he de
peelgrym. En hi seide de memichfuldich. en bozarich. der aensichte
Wat ond' alle de mensche die ghebeest hebbe ba beghinne der werelt en
die tote in de zyn zele. En soude me he twee niet moghe binde die de
aensichte al eens sijn soude. en in d' clyne aensichte so heeft god alle de
sijne bade lichame gheset. Doe si alle horde sijn antl' so seide si alle
besonderene. d' dit een ghebarighe en alle goede ontbindighe waer ba
dese questie. Doe seide d' bisscop Oe gheue he ee ond' zwaer' questie
d' wi bar in moghe ghebae. Wde sijn bisscop. Oe brage he. Waer deen
de hoer es da de hemel. Doerne de pelgrym d' bragede so seide d' hoer
ste hemel d' xps es. Wat xps lichame die boue alle hemele es. hi es ba
onse bleefche ghemact en onse bleefche es ba onse eerde. En om d' xps li
chame boue alle hemele es. en om d' hi gheboer es ba onse bleefche
en om d' ons bleefche ba eerde es ghemact. so cest ghebaer d' d' xps
lichame es. d' d' die eerde hoer es. da die hemele. Die bode seide d'
he die pelgrym seide. En si pruydet alle. Wod' like zee in antl' de en
loefde sijn bisscop gtelec. Doe seide si wed'. Oe brage he de derde
questie die alre zwaer. si en alte b'ozeghe en zwaer tombinde en
der doncker. dat wi alsoe sijn bisscop. proene moghe derdelberf. En
dat hi da werdich si d' die bisscop te sijn tafels ontsa. Oe brage
he hoe bre d' bade hemel tot eerde es. Doe me dies de pelgrym
brage he doe seide de bode. Ganc tot de gheue die b tot mi sant
en brage he neerstelic hier af. Wat hi weet dat bat da rike. en d' one
sal hi di bar d' af antl' de. Wat die plaefse heeft hi ghemete doe hi
bade hemel viel ind' helle. Wat ic en viel noeyt bade hemele en d'
one en nietic noeyt die plaefse. Wat dat en es ghee bisscop d' hets
de diuel die he spreke heeft in ee bisscop. Doe dit die bode hoerde
doe ontsa hi he zee. en hi seide boer. he alle d' hi ghehoert hadde.
En doe si alle des b'od' de. en si he ontsa ghe So boer die diuel wed'
en ond' he. En die bisscop qua te he selue. en berefste he selue zee.
en bat gode dat hi he sijn mesdaet g'ane. En hi sant de bode dat
hi de pelgrym in liete. O' hi en batene niet. Die bisscop b'od' de doe
f'ole. en hi seide wat he ghesiet was. en hi gheboet d' alle vaste soude.

49
En bidde d' god yone broeghe boude. Wie d' die pelgrym was die ba
dier broeghe verloefte. En binde dier nacht waest de bisscop stont dat
s' Andries was die d' pelgrym abnt. qua om de bisscop te blossene. En
de bisscop was meer d' deuote ba d' Andrie. en hadde boert i meer
der l'berdicheit. Een puoest ba eenre stat na ee ba d' Andries artien
en om bisscops bede wille ba d' selu stat so wt hi d' om gheesticht
ba gter siecheit. en hi ontboet de bisscop dat hi boer he bade. ende
hi soude he de acter weder gheue. En als die bisscop bat. en hi
gheue was. so na hi de acter weder. Doe beede die bisscop l'ed
en brac alle die lampte ba d' kerke. en seide. Dit licht en salme
in onstete boer. d' onse hee gheboeke hadde on sine biant. en d'
de kerke wed' gheue datse l'ore heeft. Siet doe wt die puoest
Wed' alte siet en ontboet de bisscop d' hi boer. he bade hi soude sijn
acter. Wed' gheue en een al full' de daer toe gheue. Doe mit de
die bisscop. Ic bat te har en god ghehoerde mi. Doe dede die pro
noest he brage tote bisscop. En d' baucte d' toe d' hi i de kerke
ginc. en bat boer he. En doe die bisscop in de kerke ginc. Doe storf
die puoest. en die acter wt der l'ken l'beder. ghegeuen.

Wat nicholaus bridiet.

Nicholaus gheset ba mycos d' es
zeighe en laos datse bolc al ostme
seide des bolc seighe. datote b'ane seighe bade soude die quaet sijn. en
de bolc toe te behoerne. D' die hi wt ghehete des bolc zeighe om d'
hi vele bolc leerde in sine leuene. en in sinne leinghe de quaet.
en de soude te b'binne. D' die nicholaus wt gheset ba mycos datse ze
ighe i laus datse bolc. oft me seide seighe like lof. D' die ba mycos d'
clerch. en laos datse bolc. al oft me seide des bolc clerch. Wat hi
hadde dinghe in he die clerch. en scoenht. make. Doe also ambro
sius seue. So sijnert godlike en ghebarighe b'efste. en heilich ghep'et
en goede werken. Die leeuers ba in gos s'ene sine legede. in gos
es een stat in griek. en me leest elde dat methodus die p'at' die
sine legede s'areef griex. En iohes een d'ak' make in latine en
dedere vele toe.

De legende van sinter dale.

Nicholaus was poortere d' stat ba para en was gheboer ba nibe
en heilige liebe. sijn bad' hiet epiphany. en sijn moed' iohana. Doe
dese liebe dit kint i hare ioncht ghebone hadde so leefde si boert
meer i sijn liebe en i heilighe leuene. Opde berste dach d' dit
kint. d' daes baedde. so stont hi al rechte mit becke. En boue dit
soe en soerch hi maer een werf de borst des goenda echs en des
d'leuendachs. En doe hi i ionghelinc was so s'auudi al d' ande
ionghelinge ghefscap. en ginc altoes ter kerke. en so wat

hi sine mochte bad' heyligher scripture & onthilt hi. En doe sijn bad' ende
moed' doot waer so peysde hi hoe hi di grote goet di he bleue was betec
ke mochte niet ter eer van werelt maer te eer gods. Doe was ee sijn
ghebuer die edel ghenoech was en die in dochte maghe de hadde die in
dwanck ten boerde te sutene om sijn armoede. om di hi leue soude met
die soudenlike loene die si winne soude. Doe s' claes di sijn so gheyst
eider soude. en wat t' clont gods in eene doer. en werpt bi nachte doer
e benstie in sijn huus. Doe se ma smozes op stont so bau hi ene clont
goude in ene doer. end hi dancte gode. en hi hulbede sijn outste docht
mede. Niet langhe d' na so werp s' claes noch t' clont goude i smans
huus en die ma cantene and werf en dancte gode grotelec. en posse
dat hi boert meer waken boude di hi were mochte wie hi was die sijn
armoede so gach. In alluttel daghe so werp s' claes ene clont goude
die in werf w'erd' was. en mette cloppe bade goude ontspranc die ma
en liep na sijn clafe die vloet. en sprac he aldus ane. outbede alluttel
en en outloep ons niet en ald' liep hi haestel' na. en bekinde dat
s' claes was. en hi viel blouster eerde en wilde sijn voete ruff' en hi
en wouts niet ghedoghe. di hi dede he gheloue di hijs niet segghe en
soude also laghe als hi loefde. Hier na als die bisscop bad' mirra
doot was so ghad' de die bisscoppe dat si deser stat erste bisscop make
soude. En ond' he was ee bisscop van groot macht end hauer als' lie
sen was in sijn macht. En als hi alle vmaet hadde dat si baste end bade
soude. so hoedi in die nacht ee steme die he seide dat hi te mette de boer
die kerke sine soude en die hi tierst saghe ter kerke come die michel
laus hiete dat hie totsarere soude in ene bisscop. Dit opebaerde hi
de ander bisscoppe. En hier he di si bedinghe sijn soude en hi soude
voe die kerke waerhe. Niet boude. Te mette tude stont nicholag
oppe boer ande als van gode ghesonde. en de bisscop begrepen e
setde hoe es di name. En nicholag die bol sijnpellende was. als i.
duue sloech roet ned' ind' eerde en seide. s' nicholag s' knecht. end si
leiddene in de kerke en settenen in bisscops setel' al waest he laet.
Duer also hi voe dede alsoe hielt hi he voer moedicheit end i rpe
setde hi waecte in bedinghe hi dede sijn lichame ton' m' baste
en hi frude gheselschap van wine. hi was oetmoedich alle mesche tout
fane versticht d' sprekene. sijn in beradene wraet d' te berepene.
D' in loest d' in cornica di nicholauste rade was van mirra eeninde
scapliche die in anp'te ware te vdrubene. Op ene dach begonste si al
wenede te bidden. nicholag gods knecht oft waer es di hi van di ge
hoert hebbe so moete hijs nu ghebbad' wde. stappans opebaerde he
reer d' sijnre ghelijckeneisse end seide. Niet ic be hier en ghi hebt mi ge
reer. end hi begonste he te hulpenen niet niemene end met boeme end
m' inden instrumete bade strepe. en te hant cesserde die tempest.
En doe si te sijn kerke quame so bekinde si he sijn hemes wise. En
si dancte gode end he van hare blossinghe. en hi seide di he ghesriede

50
hi gods ontfermhicheide en om haer gheloue en met bi sine vdiende. Te ne
tude was in s' claes puue alte gte hofster also dat alle de liede ghebar
di bi leue soude. En doe nicholag hoede dat in de hand sepe ne come
wade ghelade met ter lde so ginc hi volleke der wert end hi bat de sap
liede dat si wt elke sepe wilde helpe. C. moete coed de ghene die ber
dorie van honghe. En seide vader hi en dorre wt hi moete leuere
bi mate in s' keysers hof seure also wt te alexandrie ontfinghe. En
nicholag seide dat mi dat ic di segghe en ic beloue di in gods cracht
dat ghinc niet te min en selt hebbe duer ghinc leuen selt. Doe sijn ge
die hadde. En si de selue mate geleuet hadde die si te alexandrie
ontfinghe so seide si s' coning kinape dat woude en si loefde gode zee
en sijn knecht. En nicholag deelde dat coed elke na sijn noot also
dat sijn bi miracule. In jaer ghensech hadde bi te leuene end oer te saen
ene // Als al d' lancscap de afgode diende boer and afgode oeffede
tfolc ee beelde s' onnut' dyane also zee dat tote s' claes tude ene
ghe dorps diende s' onnut' dyane religioe. en di si on' rene boe
die dyane ghesaert was plachte te doene eneghe oefeninghe van d' he
dend. Duer s' claes v' d' d' die seide wt sijn lande end dede de boe af
houde. Hier om wt de bade v' ginc op he end hi maerte ee olie die heer
mediation die rechte natie in bade end d' strene bert. en hi v' saep he d'
de vorme van ene heylighe wine. end hi quid te ghemoete eneghe ma
de inde die inde strepe wade boer i sijn claes wt. end hi seide he ald'
te soude ghene met s' bade t' sijn nicholag wt. di ic en mach s' om
b' d' d' dat ghi dese olie draecht te sijn kerke end i mine h' d' d' rene
so salster mede die wande van sijn' zaete. en te hant v' ginc si te men
te. En si saghe ee and' seeplic' m' eerfame p' sone. C. end he was
een die sinter clafe alte ghelijc was. En hi seide ald'. di wat heest
s' dat w' h' ghesent ochte wat bracht s' e' an si seide hi al. end hi seide
he. Dats de wle dyane end om dat ghi proeue moecht dat ic waer
segge so wort die olie in de zee. En doe si se in de zee ghebb' p' had'
de so wt een groot vier in de zee. en si saghet regher regher natie
langhe hant in de zee. En doe si te s' claus quame so seide si waer
ler du best die. die ons op die zee opebaerde end vloste ons van
diane v' rassen // Te die selue tude so was eeninde holt d' w' g'
t' keysers rike van rome streeet end die keiser sant in. p' aince regher
he dat was nepocann' v' s' end apolline. end si quame in de hand van
adria in de de w' inde die he g'uarie was. end s' claus noech dese met
he te etene om di hi wilde dat si hare volke v' de soude te come

Du best waerlec gods knecht en xpe minde. En doe syt hi al hadde ghesien
So hiet hi sin hande te hemel wert en danct gode groteleer. En hi leerde de
prijnt wel en sante te lande wert. Doene onse heet hale wilde so bat hi on
sen god dat hi hi sine in ghale sende wilde en hi hielt i goot neber wert. en
sach dinghele te he come. En als hi die salm gheselst hadde. Hec ic hope
in di. tot. in dine had beuele mine gheest. Doe gaf hi sine gheest. int
jaer onse heen. oc xliij. en me hoerde daer hemel sege melodie. En doe
hi begre was in een marmore tombe. Doe bloeyde sine hoefde bre
1. fonteyne van olie. En te sine boete een fonteyne waters. En tote heet
so bloeyt olie wt sine ledde die quathet es reghe bele siert hede. Na hant
qua een goet ma die nocht vdeene wert vande qua de en doe hi vde
ne was. So liet die olie haer vloeyde. en doe hi weder ghesaelst was
doe vloeyde weder. Na bele tijt so de streecke die tulle de stat van
mirra. en xliij. ridder babarea boere der wert en in monete twee
desen s' claus tombe. En dese ope en si boude sin beende bloeyde
de mit olie. En si boerde se eervlyc te berrea wt int jaer onse heen. x.
en xliij. Een man ontleende ghelt van ene jode en hi swoer he op s'
claus outaer. om dat hi anders gheene borghe en hadde. Die rode rode
te bormesse dat hi hi weder gheue soude so hi eerst mochte en om dat
hi hi langhe tijt ghelt hielt so hiescht he die rode. en hi seide dit hi hi
ghesheue hadde. Die rode riep te bormesse. en me wiste dat hi hi sbe
re moeste. en dese ma bracht met he ene hale stor die hi vol ghemalens
gouds hadde gbedae. al oft hime plaghe te beseggen. en doe hi deert doe
souda so gaf hi he de stor te hondine. Dese ma vloer dat hi de rode
meer ghesheue hadde dan hi he sculdich was. Doe hi gheswore hadde
hi esch hi sine stor weder. En die rode die dese scaltit mer en wiste gassen
he weder. Doe die ma dese bedrieggenesse gheswore hadde was hoerde so
viel hi ned' op een wech stede van balle. En ee wachte die zed qua gheba
re doedene en brac de stor die vol gouds was en tgoet soet vte. Doe
dit die rode hoerde so qua hi haesteler der wert en doe hi dese boesheit
sach en he bala hede riede dat hi tgoet name. Oaer hi en wiste en
wae dat die daer doot wae by s' claus vdrante verrese en seide di hi
he soude doe doep waert s' het ghesiede en dat hi kerste soude werde.
En die doot was stont blousch op en die rode wt ghesdoept xpe name.
Een rode sarch dese gte cracht van s' mclaus in miracule te doene en dode
make ee beelde en settese in hi huus en alse hi veulber in die ghinc so
beual hi he al sin goet mer dregginghe. en seide dese woerde of des ghe
hys Oet nicholae ic beuele s' al mi goet te wachtere. en cest dat ghe
met wel en wacht ic sal goede wrake van s' neme met slaaghe en met
gheesels. Op ene tijt doe die jode wech was doe quame die ene en nama
al. en ghiete daer alleene dat beelde. Doe die jode qua en sach dat hi
gheroest was. Soe sprac hi s' beelde toe in deser manere. Hec s' nicho
laus en sette ic s' met in mi huus dat ghe mi goet wachte s'ant waer

in s' claus in s'americe. Hier en binne dat s' claus s' mer en was soel was
die baclm ghincet met ghelede en hadde beuale in onsculdigher ridder tot
hoefdene. Also dat s' claus hoerde so bat hi de in prien dat si haestelijc met
daer gaen soude. en doe hi s' stat qua s' mese onthoefde soude so hant hi se
hinclede en haer oghe verbonde en s' hangma tswert hadde bone
s' hoefde gherochte. En s' claus wt elber mit mitoome en hiep de hangma
in en nam he tswert van die wt sine had en hionbant de onsculde
ghe en laidese met he ghesont en hi ghinc vollic tot baclm huuse wert
en hi stat met cruchte de daz ope die beslore wae. En die baclm qua
te hant reghe he en gruetene. En nicholae vonden en seide he gods
want loek der wet. hoe doer boer ons oghe come en du wetes dattu die ghe
mesdaer heue gheside en als hime zed gprolde hi de so ontfincmate pa
te e goedheer om die prien bede. Des keijers prien ontfinghe galle
die benedixie en boere hant wech en s' ond' bloet storte dede si de vade tot
En doe si bed' quame. Ware si gtelec vade keijer onfae. Oaer en ghe dat
beude deser heen heer licht en met ghelde en met bede boere si reghe
s' keijers xuoest dat hi se boerde keijer kroeghe soude van s' mesdaer.
Als hi dit de keijer seide so wt hi alte grom. en beual dat mese kerke
re soude sonder enighe kerke beual hie to dodene binne die nacht.
En doe he die bechte s' hadde gheset so soorde si s' claus en beuote buclijc te
surtene. Doe ghedachte dede van he die dat was napoan. hoe s' claus de
drie onsculdigher ridders bleefte en hi niet he dat sine aenroep soude. doe
si in bedinghe wae. Binne die nacht soe opebaen de s' claus constance de
keijer en seide waer hi hebdi die prien dus ontferechtelike gheue en ghe
vornest s' doot s' mesdaer haestelic staet op en laete gae en en doe die
met ic bidde gode dat hi sy ene strijt webringhe s' in ma balle sals en die
beeste sele di etc. Die keijer seide die bestu die bi nacht in mi palaps come
en dit daz s' seide. En hi seide ic ben nicholae bisscop der stad van mirra.
Oaer hi beude oer de puoost v' b' s' en seide berloze van zinne en van herte
daer hi hebdi gherofenert in onsculdigher prien doot stant op vollic en
doetse bloffe. En den doedus met so sal s' luffame vol barime vde en s' y
huus sal s' ghesestruuweert wae. En seide die bestu die ons aldy dreghet
En hi seide. Wat dat ic ben nicholae bisscop der stad van mirra. Doe die keijer
en die puoost ontbaecte so seide si doe van hare bisop. en si soude te hant
om die gheruamghene. En die keijer seide he wat touwe condi dat ghe om
met dussint doerne baport. Si antwde he dat si ghes' touwe is en wae en
die si s' doot met s' dient en h' dde. En die keijer seide he kindi ene man
die nicholae heet. En doe si sine name hoerde stae si s' hadde op te hemel
wert en bade gode dat hi se om s' nicholae vdrante van die anote bloestey
wilde. En doe de keijer al hi leue en al hi in ancle ghesort hi vde h' h' m
soe seide hi. Gaet dinct gode die s' bloest heeft s' claus die s' bloest heeft met
sinne bedinghe en draecht he vade onp' en bidt he dat hi in mi huus en
dreghe en dat hi gode en mi bidde en on mi vrie. Na al luttel dreghe qua
me dese prien tot s' nicholae. En si beelde te hant boer s' boete en seiden

dieue. Waer hi liest du doe. en waer hi en vbodyt he met. Hier omme selde gh
 tormet ghedoghe en ghi selde gelde voer die dieue. en aldus salc min
 scade in alle tormete vhalc. en mine gras caproelc dulle slaghe. Aldus
 begreep die sode dheelc en sloochse en gheseldefe zed. Dito weder en fad
 te blasterane. Daer die dieue groet deelde d' si ghestold hadde So oppen
 haerde he S' claes des ghelijc sprekende. Waer omme kumt om ulde velle
 dus zed gheshefelt en dus zed ghesleghc. Waer hi hebbit dus vele to
 mete gheselc siet hoe min lichame gheshefelt es siet hoe voer hi es ba
 bloede. gaet bollc en gheuet al weder dat ghi ghenome hebt anders
 sal gods vrake op b come also dat b mesdaet sal werde gheoppbaert
 en elc ba b sal werde gheslaghe. Wie bestu die ons dese dinghe seg
 ghes. hi seide. ic be nycholaus ihesus xps knecht. die de iode om sin
 goet d' ghi ghenome hebt dus vredelc heeft gheshefelt. En si worde
 bueert en quamc totc sode en seide h'e die miracule. En hi seide h'e wat
 hi der veelde ghedied hadde en si gauet h'e al weder. en die dieue quamc
 aldus te gherechticheit en die iode ont sin xps gheloue. Een ma vier
 de greter alle iad S' claes feeste om sins knits wille dat ter stolk ginc
 Tenen tijt bereedde knits bad' ene maeltijt. en noedde vele clerke en
 die diuel qua ter dore in eens peelgrims abijt en bat aelmoefene. Die
 bad' beual haestelc fine kinde dat hi de peelgrims aelmoefc gaue du
 knit haeste h'e en hi en bar de peelgrim met. Daer hi volgede h'e na
 en alst come was teentrc vrechtsee doe begreep de diuel knit en b
 woerghet. Doe dat die bad' hoorde so suchte hi zed en na de lichame en
 leidene r' e' camc en begonste ba voutbe te roepens en te segghene.
 Suete knit hoe eest mi b' sinte nycholaes es dit min loen bad' eere die
 ic b' laghe ghesae hebbe. en doe hi dit en des ghelijc seide soe antwor
 de knit als ba ene slape en outdede beide sin oghe en stont op. Een
 edel ma bat S' nycholaes dat hi h'e ene sone ympattere soude ba gode
 en beloefde d' hi knit te sinre kerke bringhe soude ene guldenc nap
 offerc. Dus wt die zone gheboed en op gheuodt en hi dede de nap
 make. En om dat h'e die nap zed wel ghenoeghede. so behielt hime te si
 ne befehene en dede ene ander make he soe vele weert was. En doe
 si met scepe boerd te S' nycholaus kerke weert soe hiet de bader de zone
 dat hi h'e wat brachtc in die nap die hi toerst make dede en doe knit
 sceppe voutbe doe giet mette nappc in de zee en boer weert. En si bad'
 behuende buit like in hi dede sin beloeste. En doe hi sine claes outder qua
 en hi de ander nap offerc de so viel hi vade outare alsof mene d' afge
 worpe hadde. En doe hinc op ghesene hadde en weder opte outaer ge
 fet so wt hi boer der af ghelwoerpe. En hi hrafene verdelberf op en set
 te verdelberf opte outaer en hi wt verdelberf wt af ghelwoerpe doe
 si alle ba dese gte woude vronde. Siet so qua dat knit quamc en ge
 font en brachtc de eerste nap in de hat en seide boer h'e alle dat doe hi
 in de zee viel dat doe te hant daer S' claes bereet was en hielten onghc

quers en aldus wt die bad' blide en off de beide de nappc S' mictase. Een nych
 ma hadde een knit h'e nycholaes vdierte en d' knit hiet hi ba gode gegene
 Dese ma maecte S' nycholaes ee capelle in sin huus en vierde alle m' gh
 feeste gteeler. Dese stat was ghesticht bide sin vrasme lande. Also wort ghe
 baen vade sin vrasme knit ba gode ghesheue en hi wt te dienste haers
 coninc gegene. Ten anden in doe sin bad' S' nycholaus feeste vierde en
 knit boerde coninc stont en hielt ene p'rose nap soe h' d' d' h' hi sinre ge
 uaghenesse en bad' en moed' voutbe en der bliscap die me hadde in sin bad'
 huus. op ene dach en hi begonste lude te suchtene. En doelle die coninc
 met droingene hadde doe segghc waer hi hi suchte So seide de coninc boe
 wat' sinte mictaloes toe doet ghi selt hier mi soe l' uene. En tel hant qua
 een groet wint en bestiet thuis en knit wort op ghenome mette nappc
 en wort gheuoert voer kerke dore d' bad' en moed' die feeste dade en
 si worde alle seer vblit. si rochta leest me eld' d' dat was ba normandie
 waer doe hi ou zee boer. Wert hi vade sou dae gheuec end hi dedene boer
 he slae. En doerne in S' claes dachhe slooch en in elst gheslore tene k' k'
 En hi droene was om sine sloffenesse en om si woude die hi doe x lach
 te hebene so wt hi slapede en doe hi ont spranc bat hi h'e r' sin vader
 capelle. **Wat ic name lucie bediet.**

Lucie wt gheset ba luce dats licht Wat licht heeft scoenheit in aen sou
 we. Wat ambrosio seit. Sliche name es d' alle gte es r' sin aen sou we
 Dlicht heeft oer sin spracien sond' smerte wat hoe onsuuer d' es daert scijt
 en l' b' ter m' af besmet. Hier scijt oer rechte sond' om h' her stet h'e oer
 bere sonder langhe beide. Hier hi wt v' d'oe dat lucia hadde die scoenheit der
 sunhat sond' enighe smette en leecht' ba caritate sond' enighe onsuuer
 mine. en r' rechte voert gauc te gode wt ba meynighe sonder enich af
 dreere. ene langhe rechte ba langhe v' b' c'c'c' sond' tuerch' ba roekeloes
 hede. D' luce beteket also vele. als wt h' des lichte.

Lucie was i maghet edel va gheslachte vt star comtusane. En doe sy
 hoerde die name va sente aechte dore al ceelie lode. So ginc si te
 hare gaue met euforien ey harer moed' die in i jaer hadde ghedoghet
 vloerpe vande bloede sonder selpe. en het ghewel dat me doe in de mes
 se las des bagelie d' ons h' ee een v' w'f va dier zuech' ghenas. Doe seide
 lucie hae moeder Gheloeftu dat me hier leest soe gheloeft dat agim
 altoes de ghene heeft om wnes mine d' si ghesp'it was. en eest dattu
 met gheloeft h' g'ar' nus so selstu thant ghenese. Doe alle de lude wort
 ghinighe so bleef de moed' mett' docht' in bedinghe nene tyraf. En lu
 cia wt slapede. en si fact' aerste v'ort met p'rose stene staede i mid
 de d'inghele. en si seide had' lucia Just' mi maghet gode deuocet. Wat
 haestu va mi dattu zelue d'ire i moed' ghene moghes. Wat sat hi d'ne
 gheloue es si ghesen. En lucia ontwaecte en seide h'ar' moed'. Oye
 daer mi fiet du best' ghenese. Daer om biddic v. om had' die v' ghe
 nese heeft met hare bedinghe dat ghi mi neenmeer en heet bouit

maer dat ghy in te hulbeleke gheue sijn gheest dat de arme. En die moeder seide
luet niet sijn oghen en doet dattu wils mette goede. En lucia seide had dattu
stermede gheest. dat gheest om dattu niet draghe en moech. En gheest
alstu leefs so sel di loen hebbe. Doet si dus weder thuis quam. so verrocht si
danghelijc h' goet en gaue de arme. Hier en binne alst god woude goet mindert
en ment sulde so quament linc beudegom te wene. En hi verghede der moeder
Wat bediede. Si antwoerde dz sijn braut een beet goet bonde hadde dat si te ha
re behoef roepe wilde. en daer bi seynt dat si enich goet mindert. Dese sod
waende dat eert goet waer en hi begonste selue h' goet te brapene. Doel haer
goet verrocht was en de arme ghegheue. so truce de brudegoc boer pascha
sio de richte en seide dat si lieste waer. En seide dat si reghe des keiseres wer
dade. En doese paschasius de afgod woude doe offeren. So antwoerde lucia
Gode es ghemerker die arme bisentere en he vnode bi staer. En om dat
ic nemer en hebbe dat ic he offeren mach so gheue mi selue he te offeren.
Paschasius seide haer dese woerde moghestu segghe. I sotten bersten die di
ghelijc es. dy te gheest seggestuut mi die der pime wet houde. lucia se
de he Du houes der pime wet. En ic sal houde minns gods wet. Du
oufies die pime. en ic onfies mine god. Du en wils die n' belijche. en
ic en wille mine god n' belijche. Du wils he ghenoege. en ic beghere
te ghenoege mine behoude. Daer om doet dat ic goet dinct. en ic sal
putre ou gheest daer omme sprecht als een hode. lucia seide. ic hebbe
mij goet gheleit in een zeker stad. dy die de lichame en therte besmet
te besmette. lucia seide. ghy sijt die therte besmet. en raet dat de zelen
have scapper late. Daer die de lichame besmette sijn die dese tijlike
ghenoechte bod deulbelike spise achte en n' l'ke. paschasius seide dese
woerde zelen zinghe als me te slach comt. Doe seide he lucia Gode
woerde en moghe n' zinghe. paschasius seide had bestu da god. lucia
antwoerde ic ben gods deere. Die seide als ghy staet boer de comt
en boer die rechtens. en wilt niet boer peyse wat ghy spreke selt. Wat
ghy en sijt niet die d' sprecht. paschasius antwoerde So es in di da de hepli
ghe gheest. lucia seide die suileer leue sijn tepel des heplighe gheest
paschasius seide had ic sal dy doe ke leye ten bordeele datme dy d'
vertrachte. dattu de heplighe gheest vliest. lucia die zede de licha
me en wert niet besmet het en si bidet ghenoechte der herte. Wat
doestu mij leue strachte so sal mi die zuicheit wde gheed obbalcert
ter wone. Wat nemmer en selstu mine wille moghe te cosente
bringhe. Siet mij lichame es bereet talle tormete wat beystu
szuels sone beghinne te doene die wille d'ne begherte d'ne pmen
Doe dede paschasius come seriante en seide roet te had alle t'folt en
me bespote alsoe langhe datme seit dat se doot es. En doe si lucie
sterpe wilde so make se de heplighe gheest alsoe staer dat si al
bedalle niet en conste vruere. En paschasius dede. ay mane toe

53
que en haer hande en boete bnd. ouer sien mochte ghegens binne
Doe dede hi aen haer oette. dy. mane. l. paer offe. a vier nocht bloef
lucia onbervuert. En paschasius riep. die go kelend doe. dat si se soude
ruere met haer touerie. maer enen condese n' vruere. Doe seide pascha
sius. Wat touerie sijn dit. dz ee ioncfrou n' en mach sijn sporet val or
mane. lucie seide. En sijn ghe touerie dy het sijn xpo beneficiere. Wat
al waert dattu noch. p. roe daer du soue sien datme n' n' en sou
de moghe spore. En paschasius waerde datme de touerie draghe soude
waert dat mese s'ugote. en lierse s'ughete. En doe mese alsoe oer
n' spore en mochte. So wt hi ze v'gramt en liet dat me ee g'it vier
omwent haer make soude en dat mese met peche en n' smoute
beghete soude en met herste. En lucia seide ic hebbe verste beaecht
ba minne martelic om dat ic af neme sal de gheue and' passie
en die n' en gheloeue haer v'bite. Doe paschasius vruende saghe
dy hi i anre was so stak si een xbeert in linc hiele en si en vloes h' sprake
met ay si seide. Ic segghe dat der kerke peys wde ghegheue es. wat max
mianus es hede doot. en dyortefiam es v'ruere. En alsoe agatha mij sust'
es ghegheue der kerke ba cathamese. Alsoe bem' oer der stat ba ma
cusane. Doe du lucie seide. quam daer ba roeme knape en om
ghe paschasius. en boerde gheue te keiser wert. Wat die kops
hadde ghehoert dz hi alle die p'mie hadde gheueft. Doe hi te ro
me qud en betaghet en w'one wt bod die senatoers so ontlyfde
me he sijn hoot. st daer die maghet lucia en wt met sporet vad
stat daer si ghestek was. Nocht si en sterf niet boer dat die pape
quam en gane had theplich sat met gods lichame in die selue stur
es si begrane en des een kerke ghemaert. Si was ghepassit
in constans en maxmians tude Int laer ons here. CCC. x.
Thomas bediet diepheit. Wat ic name thomases bediet.
Ochte t'beeldichheit. datme i griexen d' d'ing heer. D' d' thomas
wt ghesat ba thomas dats depl' ocht seede. Diepht wt hi gheset
om dat hi die diepht der godht ligonde als xpo te sijnre braghe antwoerde. ic
ben de werch waerht en leue. T'beeldichheit wt hi gheset. om dz hi xpo v'
senesse t'beelverf meer da da der apostole bekende. Wat si belindese siende
En dese siende en t'fede. hi wt gheset gheedeelt ochte ghesceede. Wat hi
saet sijn herte vad' mine der werelt. Ochte om dz hi was vade anden' apos
tole ghedeelt en ghesceede inde gheloeue der omv'senestey. Ocht thomas
bediet boert gaende in gods minde en in toexplane. Wat hi hadde in. d' d'
ghe v'he die opbeaerde gods minde v'he s'inde. Daer proffer af seit in
boer ba scoubeleke leuene. wat es gode minde sonder te begrixene
herte begherte gode te scoulene. en soude hare. de werelt v'ruere. Ocht
Thomas wt gheset ba theos dats god en mine. En dats om dat hi sa
de als hi xpo taste. mijn god en mijn had. De legede va d' thomas.

Thomas die apostel docht te cesarea was. so opebaerde he onse hee. En seide. Cosodorus die coninc vanden hi heeft abanc sine pdeest ghesonde om ene ma die palayse make can. Comt ic sal di te he sande. Tho mas seide. Ix seide mi waer ghi wilt sonder te die vanden. Onse hee seide. Gaet bouweler. Wat ic sal di behuede sin en alstu die vanden heebs gheheert tot mi. So salstu mi come m martielie. Thomas seide. Du sijn mi hee en ic di knecht om wille ghesae. En doe alban op die meret wadelde so seide onse hee tote he. Jonghelinc wat wiltu cope. en hi seide. ginn hee heeft mi ghesonde dat ic quere sal knapen die palayse rone make. si he een palayse make nade werke van rone. Doe gaf he ons hee thomase en seide dat hi dat wel conste. Doen si wech scepte quame si teene stat daer die coninc feeste hilt va sijn dorche hulweleke. En hi dede ghebiede dat alle holt ter kulocht come soude ofte si soude de coninc verbelte he. En albanes en die apostel ginge daer. en d'was een ebeusch jonck. en si hadde een sloefte en pces elke mer ene sonder linge loue. En doese thomase sach so behinne si dat hi een ebeusch ma was om dat hi met en ar. of om dat hi die onste te he mele wt hadde. En doe de jonck. voer he sanc in ebeusch. Een god es der ebeusch die alle dinc scep en maecte de zee. so bad die apostel dat sijn weder sijnthe soude. Doe een senckel sach dat hi m en ar noch en dranc of dat hi die onste te hemele wt hadde so sloech hinc aen sijn wanghe. En thomase seide he. V as bel dat v eghene tede m dand'leue en di tu hier die tijtelike pine ghedoeghes. Daer bi en salic m opstade god dat die honde hier bringhe zede die hant die mi sloech. Doe hi ghinc om wa ter en een leeu doedene en dranc sijn bloet en doe de honde sine licha me soerde soe brachte een Albert hont die rechte hant in die kulocht. Doe si die saghe so vbondden alle. en die jonck. herseide sijn woerde en werp die sloefte wech en viel te sine voete. Dese wrake luffert sinte Augustijn. En seide dat dit in sijn thomase legede ghescreue was va ene walsche ma daer om heeft sine legede in velen suspect. Roctia mach me segghe datti seide met biddede. v te voer segghe. In manieren besiet me nochd neerstelijc. Sinte augustinus woerde en luffere al dit met. Wat hi seide aldus. de manicheuse lesen onghelouelic emghe scrij tue. die ic en weet va naepers der loghene si ghescreue sijn onde name der apostole. De welke ware inden tide hare sijners in die ker ke ontfaen. ayaer die heilige en die leerns die doe in dese leue ware en ander dinghe examineerde bekimde dat si waer ghesait hadde. Roctia leest me d' toe. Thomase in een vber-schap va kulochte vrent en onbekint datte ee cnaxpe sloech met palme. en dat hi te hant bat die ma een wreede wrake. wat doe hi wt ghinc ter fonteijne. dat hi wat bringhe soude die ate so doedene ee leeu. En sijn hat d' hi de apos tel in al saechte mede sloech. so wat ee hont vade lichame en brachse ter tafele daer. die apostel sat also hi he ghebede hadde. Dat mocht me h

hu
 Hier weder sien. v daer es ghescreue d' hi ghenade beagghede i dad'le ne. Dus relient me in eerste goet regho d' maeste d' minste om dat i des daer die ghene die de apostel met en kinde wet' soude hoe bequame hi gode was en de ghene die doot was na dit leue ewelike hope hebbe soude. Maer d' waer was oft en was dies en willic m' frede. wat waenter die manicheuse die die scriftue voer waer en daer ontfae de welke dat de ker ke luffert. si moete hier belie dat die ghedoeghsanheit die onse hee leert inder ewagelic. Soe wie dy slaet aen d'ij rechte wanghe bier he oer die slinke dat het mach sijn inder herte begheerte al en doet mes m' mette lichame oft en seite mette woerde. V d' waer als die apostel met palme ghesle gte was so bat hi de hee dat h' de onduyghen ma b'iane m' d'ader werelt. en waect i deser werelt. oft hi gaf he d'ader wanghe. oft hier he d' hi wed' sloeghe. Roctia zeker so sijn hi binne de begheerte va minne. en b'ute beg' de hi ewangel va corupcie. Weder dat waer was ofte visiert. V hi dat si wille gheloeue dat moyses m' d'usdan' wille v'floech die de a' god ghe maect hadde en aenbaedt. En eest d' va de pine m'cke. wat es vreesliker. do v' beste ghescoert te wde en ghedoet. alsoe die reghers salkie tijt doen de ghene die land' meest mesdaet sijn. sijnse lieuer m' beste doede dan marte zberde. Du beste seir augustijn. Om trox bede so ben edide s' thomas de bringhoe en de bruut. en seide hee gheest dese jonghe bede de benedixie d'ijne rechte hant. En saebe i haer herte saer des leues. Die diepostele wech was so vant de jonghelinc in sijn hant ene tacle palme vol d'ade. en de bringoem en de bruut ate beide vader vrucht en woerde slapede en si sage beide ene droem. En he dochte datse omhelsede ee coninc met gemie ber ciet. En d' hi seide min apostel heeft v' ghebenedyt dat ghi de lachtrich sijn aen deureghe leue. En doe si beide ontwerde en si hant droem seiden So qua die apostel tote hem in en seide. a' m' coninc es v' nu gheopebaert en heeft mi hier beacht beslore dore dat hi mine benedixie op v' bracht baer make sal. Ghi hebt suilt. d'ijne v'leesche die eene coninghinne es alre doghet en bracht der euligher salicht. Die zuilt es sijn der inghe le en possessie va alle goede v'winners der onweymet. Zeghe des gheloeus v'winnde de duale en sekerheit der eligher bliscap. Wat vad' v' l'ijer wert die sonde vad' sonde wt smette en v'and' smette mesdaet. En v'ader mesdaet comt smente. Doe hi dit seide so opebaerde he. v' jonghel' ende seide wy sijn d'inghele de gheset sijn v' te behuedene hont wel dat v' die apostel seir so sele wi gode offerre alle uwe bedinghe. Diepostel doepose en leerde hem neersteler togeloue. En na luntel tijt so wt de bruut die pelagia hier nomme en was ghenitelyt. Ende die bringoem d'ijne wt bisscop v'ader stat ghetonsacert. En na dit qua thomas en abbanus tote coninc va indie. En die coninc gaf de apostel een wonderleer palayse onde hande en grote scat. En voer in een ander lant. Ende diepostel gaf alden scat de arme. En v' jaer lant dat die coninc wech was. so predictie hi

en brachtte de gheloue om tallen Volt. Doe die coninc hoorde dat thomas
hadde ghedaet so dede sine leynghen inde diepe kerkeren nuz abluen
dat hise leuende soude doe wille en berre. Hier en binne stont god scoon brood
en me maecte hie alte diere graf. En opte binde dach stont de doode op en doe
si hie alle vnaerde en blaes so seide hi sine moeder. Broeder desen man die gh
wille wilt en berre es gods dienert en alle dinghele diene hie. En hi leide
mij mit paden en toende mi een palaeys wonderler ghemaect van goude
en van zilue en van paose steene. En doe mi wederde in die scoonst so seide
si mi. Dit es tpaeslaas dz thomas sine moeder ghemaect heeft. En doe
ro seide ocht ic sijn dod wachte mochte sijn so seide si mi. Dijn brood heeft
he des onberdich ghemaect. Wiltu sinne woene wy sele gode bidde dz
v betteke dattu dat palaeys moghes open van alle moeder en gheest
he weder tijtelt dat hi blaes waerde hebbe. Ende dit al segghede liep
hi te kerker wt en badt de apostel dat hie hie ghaue. En hi dede hie die
bande af doe en bat hie dat hi naone een precies deat. En die apostel seide
he en wachstu niet dz de ghene die inde hemel macht begheere te hebben ne
gheen bleefghelijc noch gheen eerdse dinc en draghe. En doe d'apostel uten
kerker qua so qua hie die co. te ghemoece en viel te sine boete en bat ghe
nade. Doe seide d'apostel God heeft v bele ghedaet dat hi v sine vholen
bioghet heeft. Gheloeft in xpm en wt ghedaet dat ghe deelaetich wt
aen deelbelike leue. Soes moeder seide hie. so sach een palaeys dat ghe mi
ne moeder ghemaect hebt. en ic hebt dient te opene. D'apostel seide
dats in d'innu brood macht. Die co seide dit sal mi sijn. en d'apostel ma
ke di een ander. En mach hi dies niet doe so sal dat dine en mine sijn.
D'apostel antwde. Om tallen palaeys sijn inde hemel van beginne
ghemaect die me roept met goede van gheloue. en met aelmoesene.
Wat v goet mach boer di der beer t gae. naer het en mach v der beer
met balghen. Na een maent dede d'apostele alle die liede van die lande
vergadere en dede alle de cranche en zieke om een zide staen en bat
ou hie. En doe die gheleerde antwerdame. so qua de claerlyc vade
hemele en sloech de apostel en t'folt ter neder een vee en. i. kalue. so
dat si waende dat si verdoene ware vader bliuene. En d'apostel stont
op en seide stant op wat die hie qua hier als een bliuene en heeft v ge
nesen. En si stonde alle op ghesont en loefde gode en de apostel. Die
apostel leere soe doen en wylde hie en. grade van doeghede. Deerste es
dat si in gode gheloue die een in wesen es en. in. in. p'one. En hi gaf hie in
example hoe een wesen in. p'one sijn. Deerste es dat inde mesche es. i. wylt.
En daer wt comt. i. v'stanesse. herdinck en sijn. Wat sijn es dattu vno dattu
gheloeft henes. herdinck dattu nuz en verghetes. Verstanesse dattu dat me
v'staen dat me wylde mach oft leue. D'and' epipel es dat ic en wylgaert
vrouwe die d'inghe sijn. Dat hout. die boucht en die blade. Dat derde es

55
epipel es dat in hoer. in. sime sijn. Wat in hoer es sijn en hoer nake en sime
hoer en dese sijn v een hoer. D'and' epipel es dat si ghedoept soude werde.
D'and' es. dz si hie wachte soude van oncuulghede. Dat seide dat si hie
ghemate soude van gheueghede. D'wylt dz si de kele d'wylt soude en.
Dat seide dz si de penitentie houde soude. Dat seueste dz si hie in vol
staen soude. Dat achtste dat si die arme l'berche soude. Dat neghste
dat si in al dz si dade gode wille soeke soude en die me werke doen.
Die tieste dz sine soeke soude in dinghe die nuz te doene en ware ende
dat si die scrulle soude. Dat ellefste dat vriende en maghe caritate doe
soude. Dat twelufste dat si dit met alle nerst wachte soude. mit dat
hi ghep'dict hadde so werde v ghedoept. or. vi. mane sonder die l'v
de en die wue. Hier na ghinc d'apostel thomas mit hoedste in dien
daer hi vele om tallen miracule dede. En hi maecte oer sijnde sijnke wylde
mit vriedinne carinus wyl die scoon neue was. En wyl dome seide toe sijn
tife salichene moghe sijn. En by sinites inde so dede wyl dome ande d'ade
me en qua ond' vader. wue v d'apostel p'dict. En d'apostel begonste
te p'dicke band' keynuich' deser werelt. en seide dz dit leue keynuich
was en broesch te valle. en alsoe bliende. al'tme alte best waer hebbe so
vliet si besmet. Daer na vier hi hie dz si gods woert gherne hoer soude.
by. in. vedene. En hi p'ras hie d'woert om. in. zalie. Dat was bi bl'cher
te om dat v'cluert de oeghe onser v'stanesse. En bide d'and' om dz sijnert
onse begheerte van alle bleefghelike minne. En bi eenre plaestere om dat
gheneest die woude onser soude. En bid' spise om datter onse ghemuech
te maket in hemelcher minne. En ghelijc dat de ziele dese d'inghe
nuz en draghe het en si dat hise binne outfa. Also en hulpt oer nuz gods woert
in ziele het en si dat sijn deuoteler hoer. Doe d'apostel dus p'dicte
soe gheloeft de wyl dome en en wylde met meer bi hare mal'ghen.
Doe imp'itree de carinus aen de coir dat hi de apostel inde kerke leide.
en wyl dome qua te hie en bat hie dat hie had ghaue. dat hi om haer inde
kerker ghedaet was. en hi troestese goedertierleec en seide dz hie gher
ne ghedogghede. En carinus bat de coir dat hi die coningghinne hare sijn
sime wylt te hare sende ocht sijn per weder bekeere machte. Doe die con
ingghinne te had qua soe bekeere wyl dome v'si toe qua om te bekeere
en soe si die miracule sach die die apostel dede so seide si. Si sijn van gode
v'malendijt die dese werlt nuz en gheloue. Doe leerde die apostel al
te die die v'ware rortelijc. in. poente. dat si de kerke minde. de pape
eerde. en dat si d'ike v'ander de om d'woert gods te hoerene. Doe die
coningghinne wyl qua so seide haer die coninc. waer om hebdi so langhe
ghem'erret. Si antwerde so waende wyl dome sot gheloeft hadde.
dz si es alte wyls. Si leide mit tot gods apostel. En hi heeft mi doe
bekinne den werch v' waerh' En si sijn alle sot die xpm nuz en gelo

Ende die coninghe en wilde nemi bide coninc luyghe. Die coninc wt bescaet
 en seide tot sine neue. Doe ic di sijn wylf wylde so hebbe myn
 wylf vloede. En myn wylf es mi quad' woerde dat s' sulke. Doe liet die coninc
 dat me de apostel gheleude te he bevinghe soude. en hi beual he di hi die wille
 wylde te hant manne bekere soude. Dat apostel toende he m' m' redene di si
 des m' sculdich en wane te doene alsoe laghe als die mans onghelouch wane
 En dat hi ene exple ene coninc eens toene en eene fonteyne. Hier bi seide
 hi. Du die co. best en wilt ghene onsuere dienste of suud mape en jonck
 Daer bi seide hi dat gheloue di god wilt hebbe suud en veyne dienste. War mes
 doe ic di dat ic seide dat god mint in sine kerichte. dat ghi mint in sulke
 ic hebbe ene hoghe toene ghemaect. En ghi segt mi di ic lie wylde wylde
 diene ghemaect hebbe. ic hebbe in deo de diep ghegrauue. en da onder fon
 teyne bracht. En ghi segt mi dat ic se wille. Doe wt die co. gram en dede bi
 ghe gloepende yser plate en ded' de apostel op stae mette bloete voeten.
 En stappans dede god een fonteyne wt springhe en si bluschede die plate
 En die co. werpe doe bi sine neue rade in een berende fornaers. di si wt
 soe ghecoelt dat hi wt qua ghesont. En carsius seide de co. doetene ane
 bede der sonne gode en offerre. Dat sijn god dat gramt werde diene hier
 af vloest. Poemene daer toe dwanc so seide hi de co. Du best meer ghecent
 da dattu ghemaect heues en wane bi groeloes di gode en aenbedt een
 beelde. Du waens als carsius seide di mi god op mi volghe sal wden
 op dine god en hi salne keke aenbedichene. Daer bi als ic dine god aenbe
 de sal. op datte mi god m' ome en wort so saliche aenbede en offerre
 en wort hme omme soe gheloeft in mine god. Die co. seide noch spract
 da vedelike zalke. En die apostel beual doe in ekeusche de diuel die de
 god was also saen als hi kielde voerde af god dat hme kake
 Dus kielde die apostel en seide. Siet ic aenbede in m' de afgod. Siet
 ic aenbede in m' mottael. Siet ic aenbede in m' dat beelde. di cae
 bede ihesu xpi in mine god in kies dat ic di beuele diuel did in
 sijn dattu dit beelde brekes. En blous smalt dbeelde. Doe riepe
 alle die pape. En die bisscop hief i. swert en sloech de apostel ont
 wee en seide. ic sal mine gods onrecht wreke. En die co. en cari
 sius bloe om di si saghe dat ifolt de apostel wreke wilde en
 de bisscop leude barre. En de kerstine name des apostels
 lichame en groene eertlic. s' la laghetyt nu jaer ons ker
 ic. xxx. So wt des apostels lichame gheuoert in die stede edissa
 diene wile liet vages da moede. En dat dede alexand' de key
 ser om de lude da sine beede. En in die stat en mach ghee onge
 loenich noch rode noch payne. noch ghee tierd en mach haer
 deere. Radie dat alagurus die co. da die stede i. lette ont fuit
 die ons hee ihesu selue screef. Wat als enighe liede seghe die

stat quame en als ee ghedoep' kint die lette ghelese hadde op i. poe
 te staede da die stat so eloe die viande binne die selue daghe ocht
 si maecte pays beide. om die cracht da ons heech lettere en bi s' tho
 mas des apostels verdiente. Psidorus seer da dese apostel nu boer i
 gherichte doot en louene. Thomas xpo discipul' en iho ghelijc
 hoende was hi onghelouch. en siende onghelouch. hi p'ducte de ell
 gelie de liede da persen da mede da p'heu da h' tames en da bra
 chiane. en hi ghinc in die hoecste sde en p'dictae s' sijn kerighe
 En tote sijnre passie so bracht hse. en hi was doer stekie met spe
 re. Guldemont seer oer. Doe thomae come was tot coninghin
 ne lanstape die xpm aenbede quame dat hse doepete en si wde
 sine hulpers in kerstene gheloue.
 Om di mi ghesen was es die come binne de tijde d' coninghe die
 beghint da moeyse en die g'phete en duert tot xpo toe comste de
 vleesche. Welke tyt die kerke hout da xpo aducte tot ker' saghe
 So volgt te befiene vade feste die come binne die tide die som
 behoert ond' de tyt d' rosiacne en som ond' de tyt d' pelig' ma
 gen welke tyt de kerke houdt da ker' saghe toet septuagesime.
De gheboorte os J. Jander gheboorte ons heere ihesu xpi.
 Hen ihu xpo
 vande vleesche ghesiede also eneghe segghe na dat adam was ghemae
 ct. vij. jaer en. r. en xxiij. En ande segghe di. Naer en x. in
 octauian' s' keisers tijde wat die verkinghe da. vi. jaere da me
 thodius hat gheestelike da bi oronike. Doe die gods sone de vleesche
 qua so was so grote brede mal de werelt dat boue alle de werelt was
 in xpe een keiser da rome. Dese liet bi p'ere name octavianus en
 keiser da pulio de keiser. Dus neue dat was augustus die verst' w' f
 ghesere was keiser da alle der werelt da werdicheide om dat hi me
 was da die coninghe die voen wane. Hier wilde de keiser augustus
 die boue alle die werelt was. Were hoe vele p'incie hoe vele stede hoe
 vele castele hoe vele dorpe hoe vele mesche mallo de werelt wane.
 En als p'ere leet in scolastica historia so gheboedt hi dat alle de liede
 treke soude ter stat wt. Daer onder si gheboere wane en dat elc ene
 d. die x. d' wt was. ghene soude de verche vader p'incie. en belie dat
 hi ond' s' keisers nike wad da rome. Wat de p'ere hadde s' keisers
 beelde en d' op sine name ghescreue. s' de liet dit belidnghe oft be
 scriuinghe bi twee d'inghe. Belidnghe heet met wat elc die de verche
 hoot cheyns gaf. leide de p'ere op sijn hoot. en seide m' sine monde
 di hi ond' dae wad de nike da rome. en dit dedeme voer alle ifolt.
 nye liet bescriuinghe wat als me d' ee zekier ghetal hadde da den
 ghene die de hoot cheyns bracht soe screef met. en dese scriptie
 was verst' ghedaer da tyms de verche da cyrie alsoe me i scolastica

hystoria leest. so was die doeste die symmus dede. Wat me seit dat in dea i midde
 de werelt es. Daer ome begonste me d. En doe begonste dat verchters
 in dand lanuscape d'ouvent. Ofst me mach segghe dat deerste es ghe
 mern descriptie waer en ghe waer boer ghe die bi deele. Ofst deerste was
 ba hooft inde stede vade verchtere. Dand was hoe vele stede inde lan
 scape waer. D' dede shepfero leguet. De d' de dedene vade lanuscapen
 voerde heyser te romo. Joseph boer ba nazareth i ee stede bechleem om
 dat hi ba d'vande gheslechte was. En om d' mane vade bi was d' si ghebare
 soude hise soe voerde hise m' hie te bechleem en en wilde de trespier m' late
 m' vrom der hand die hie ba gode beuold was. as hi woude selue wachtte
 met nevesten ghe sorgte. Alsoe brued' bertholomey scrift int boer ba p.
 kinschede. Doe si te bechleem quame Sach maria een deel vade volke
 vblide en ee deel v'uchstede. En d'inghel bediede haer dat en seide. D'
 deel vande volke dat v'lijdt. dat d' heide volc. dat m' abrahams zade
 deulbelike benedixie ontfacn sal. En d' deel dat d' sucht dat zyn de
 jode die d' ba gode verstedde v' de om haer ongheloucht. Doe si dus
 beide te bechleem quame Om d' si arm ware en om d' and' hede die om
 die selue zake romelbare. al die herberghen v' onledicht hadde. En si ghee
 ne h'berghen hebbe en mochte so heerde si na i ene ghemeene sydt stal
 tussche n' huse ee onderfel hadde. Alsoe scolastica hystoria seit dat me
 d'iuersozw. En d' plaghe die porters in te gaderen op die ledeghe da
 ghe oft alt' regghende om te spreken oft om te gad' terene i r'uffien
 hadde d' josph een vrelbe ghemaect sine offe en sine ezel. Ofst als en
 ghe segghe soe plaghe die dorphede als i ter meret quame hare bees
 te te bindene en d'om was d' ee vrelbe ghemaect. En te middernacht
 te die opte sondach lach so ghebaerde de maghet hare sone en si
 leidene op hoey in de vrelbe. En d' hoey brochte helen a namaels te romo
 waer d'osse en desel en woudens m' etc. h'ers te w'eren dat xps gheboorte
 wonderler ghesiede. En menichfoudich v'loent was en v'berker v'leent
 Si ghesiede wonderler beide v'and' moed' w'aghe En ba xps w'aghe die ge
 boere wt. en ba d'ier maniere hoe hi gheboere wt. Si ghesiede wonderler
 v'and' moed' w'aghe. Want si was maghet boer die dracht en na die dracht
 m' h'ijf maniere es v'loent dat si maecht bleef. Die ene v'roegheerst biden
 pphete ysayas. Dier een maecht sal ontfac en ghebare ene zone. Ende
 sine name sal werde ghesete emmanuel. Ten anden by figure.
 Wat dit was berekent i aarons roede. Die sonder eneghe eerd'sche hul
 d' m' pe bloeyde. En by ezechiels porte die altoes besloft bleef. Ten der
 de bider goede. Wat om d'ise josph hoede. So was hi gherughe dat
 si maghet was. Ten vierde bider proeue. Wat also bertolomeus seit
 v'ien boeke ba xps kinscheit. als die tyt qua d' maria ghebare soude

al wiste josph wel d' god soude v' de gheboere vader magz. Rochem
 woude hi houte de s' de bande lande. En hi haelde n' broe'voulbe
 Deene hiet zebel en dand salome. en zebel mercte en and' sochte. ende
 als i manie maghet bant. So riep si d' ee magz een kint ghebaert
 hadde. en om d' salome niet en gheboerde en s'it y' proeue wilde so b'
 s'ijfde te hant haer hant. Rochem ghebaerde haer d'inghel en haer kint
 taste en thant w'ertse gheuesen. Ten v'ijfte bi grote miracule d' soe
 innocencius die paus seit. So was te romo xij. jaer paeps. h'ier ome
 suchte si alte scone tempel des brede. En si sette d'inne romulus beelde
 En si g'hinghe apoline terade hoe langhe hi duere soude. En si antw'orde
 tot dat een maghet. i. kint bare soude. Doe si dat hoerde soe seide si
 soe sal hi da' eulbelike duere. Wat si hieldat boer d' moghelich d' ee ma
 ghet emm' meer bare soude. En daer ome seue si d' dese titel aen de
 dore vande teple. Elich tempel des brede. d' m' d'ier macht als dese
 maghet ghebaerde so viel hi alomme. En d' es nu ee kerke die heet
 ter mulber sinte marie kerke. Ten anden was dese gheboorte v'odler
 ba xps w'eghe. Wat bernaert seit. Dat m' sine p'sone v'and' de v'eluch
 en die oufheit en die mulbichheit. Deeluch es die godht. Doucht es
 t'fleechs dat hi ba adame ontfinc. Die mulbichheit d'ato die ziele die
 mulbe ghescepe wt. Ander v'berf seit bernaert. hede heeft god ghe
 maect m' mixture. en m' w'ertze d' elc so w'ond' leer af es d' selue
 noeyt en ghesiede noch nemme' ghesac en se. Wat god en die
 mesche sijn te gad' gheminct. En moed' en maghet. En gheboere
 En d' mensche like herte. Deerste es heide w'ond' leer wat te gad' es
 gheminct god en h'ijm. die moghentheit en die broeschheit. So g'ite
 onv'rijcht' en soe g'ite hoeyt. Wat m' en es hoeyt d' god. en mer
 en es v'ldere da' h'ijm. Dand es oec heide wonderler wat noeyt en
 was ghesien noch ghehoert dat si maghet was die ghebaerde en
 dat si moeder was die maghet bleef. Die d' de es mynde da' die
 v'beeste. d' si es alte sterc wat het es w'ond' hoe die mesche gheboe
 re mach. dat god mesche es. En dat si magz bleef die ghebaerde.
 Te derde ghesiede dese gheboorte v'odler p' d' maniere dat xps ghebo
 re wt. Wat sine dracht was boue natud om d'arte een maghet ontfinc
 boue vedene. om d'arte sonder w'ee ghebaerde. boue costume. om dat
 si ontfinc vade heilighe gheest. Wat die maghet en ontfinc niet
 ba meschelicke zade. a'jaer met gheestolker g'raue. Wat die heilige
 gheest ombinc v'ander maghet dat zuerste en dat alre v'rijchte. en
 formeerde daer af xps k'ijame. En dit was de vierde manie d'iert
 den mensche met wonderler maecte. Vande ma' sond' h'ijf alsoe
 hi yeue maecte. Vande mane en vade w'ue. alsoe me plagghe.

Woude wme sonder man also maria de gods sone hede laende. Ten an
den was xps gheboorte menichfuldich bevoent. Wat si was beoent by
alle creature. Wat emighe creature sijn die alleene wese hebbe. als
die alleene luffameleer sijn. En emighe sijn die hebbe wese leue en ghe
uoelen als beesten. en emighe hebbe wesen leue gheuoelt en ondspreet
als die mensche. En emighe hebbe wesen leue gheuoelt ondspreet be
staen als d'inghele. By alle dese creature was hede xps gheboorte
bevoeghet. Ierst wert dese gheboorte bevoeghet bide creature dats
die alleene luffameleer sijn. Dato die seynesse hebbe. Als bider d'estrin
ren vade tempel ba rome als boersent es. en by romulus balle die
god. hier ba rome. die doe viel en wert ghecrokiz. En bide balle wan
anden af gode. die in anden stede stonde bielen. Wat me leest i scolaf
tica hystoria dat semias die in egypte ghynt na godolias door. dat hi
de comit d'egypte ee tike gaf z haer af gode balle soude als een
maghet ghebare soude. Duer ome sette die pape vade af gode in
die hemel ierste stat vade teple. i. maghet die ee kint hadde iden
soet. En duer aenbede sise. En d'oe he ytholomeus die co. ba egypt
te braenge wat dat bedriedde so seide si z he dat wond had baders
ghelate hadde. en z die heilighe pphete haer baders ghesat hadden
En si ghesloefde dat ghesie soude alsoe. Ten anden als bi creature
die alleene luffameleer wate. die anders oppelaerde en bkeerden
wat ind' nacht z xps gheboorte wt was de nacht alsoe daer als den
dach. En alsoe drosius en ymoretus die pous seeghe so bkeerde te
rome. een fonteyne wuvers in oke en brae bre en vloede tot t'bbie. En
al die dach doe soe vloeyse alle zed. en d'as us een tierke die heet sin
te mane ou die tybre. Wat sibilla hadde gheseteert. D' die besou
de soude wde gheboore als een fonteyne oke spruynghe soude. Ten
derde als bi creature die alleene luffameleer lichte sijn als bide luffa
me babone. Wat guldemont seit dat emighe seeghe d'prie nacht
z xps gheboorte wt dat die in. coninghe die doe beedde op ene berch
een sterre oppelaerde neie he die een dorme hadde ba ene sone lunde.
en op sijn soe blize een cruce. En si sprac de coninghe toe. en seide
dat si in nide a ghynghe en si soude dat kint duer vnde gheboore. In
die selue daghe so oppelaerde. in. sone en si b'gaddde alleenstiene
in ene sone luffameleer. en d'by wt dat ald' werelt toe qua die betabe
nesser der d'ruuldicht in ene god. P'chte dat hi gheboore was inde welke
in. d'inghe b'gaderde. dat was die ziele t'fleesch en die godh' in ene
xpsone. g'raer in scolastica hystoria soe leest me dat dese in. sone
in en oppelaerde in kerst daghe in duer te vore dat was na t'flac
seis julius door. Dat seit Eusebius oec in die rozmke. alsoe ymore
tus die pous seit Doe octavianus alle die werelt ondt' trike ba
rome bracht hadde. soe ghenoechde hi de sen atoers soe wel dat sine

heest

58
Woude sefene boer ene god. g'raer die broede keyser die bekunde dat
hi sterfelic was en en woude he met aendraghe ene onsterfelike
name. om h' d'elaghe en d'olunghe soe riep hi sibilla een pphetinne
en woude wete bi haer ppherie. Of nemmeer in de werelt soude emich
meerde werde gheboore dan hi. Als hi i kerst daghe sine vaet h' af had
de b'gaderde. En sibilla in keysero rancie in bedinghe was so oppelaer
de te middaghe ontrent die sone ee gulde rinc en in midde de rinc
op ene outaer een soe maghet een kint houdede inde soet. Doen
toende dit sibilla de keyser. En doe die keyser in dit l'psoen zed ber
woude so hoerde hi ee stemme seeghe. Dit es die outaer des he
mels. En sibilla seide he. Dit kint es meerder dan du. En d' am aenbe
det. En die selue rancie es ghesit in onser vrouwe eere. En d' hi soe
heet mese noch te sinte mane inde outaer des hemels. En die keyf
vstont dat dit kint meerde was dan hi. En hi offerde he w'roer.
En hi en w'ilde boert meer in heit god. Drosius seit hier af ald' z
in octavianus tide ontrent tierstyt doe die hemde sone was ende
siner en claer soe wert haesteler een rinc ontrent de sone die
ghelic was de reghe boghe. Te eene trahene dat ee come soude die
de sone en alde werelt ghemact hadde. En die soude regnere. In
mothe die die hystorie scrift seit dat hi bant inde oude hystorie ba ro
me dat octavianus in sine xps b'le. Jac ba sine vike clam opt beel
froet en braghe de meer stelike bunde gode. Wie na he reghene sou
de trike ba rome. En hi hoerde i. stemme die he seide. Een hemels kint
sond' tyt bide leuede gode gheboore dat cozt sal gheboore wde sond'
sinette ba eenre siner maghet. Doe hi dit ghehoerde soe stichte hi
ene outaer. En d' soef hi dese tytel an. Dur es des leuede gods soe
outaer. Ten anden wt xps gheboorte bevoeghet bide creature die
wese hebbe en leue alsoe planten en boeme. W'ant bertholomeus seit
dat in deser nacht de w'inghaert ba eugadi die balsme k'inet bloen
ende en bracht v'rucht en graf sap. Ten derde creature die leue wese ghe
uoelt als beeste. Wat doe ioseph te berthleem wt trat met mane soe leide
hi in se ene offe dat h' me broeye soude. En d' mede ou he en mane
de hooft h'ems gheldde soude. En dat d' ou bleue dat si dat v'ceer sou
de. En oer ene ezal dat maia op ne soude En d'osse en desel beki
de bi miracule hare hee En al k'nelende so aenbede sine. Allettel
tyts boer xps gheboorte. alsoe eusebius seit soe arkerde emighe hede
En die offe seide tot he. die minste zede ghebecke maer troren sal
maeren. Ten vierde wt dese gheboorte bevoeghet bide creature die heest
leue wesen gheuoelt en onderscheet. als die in e'f'z als bide herde
Wat in dier tyt soe waecte die herde ouer haer rulle als si planten

Abelberf elc jaers in die lampsten en coersten nachte. Wat wile hadde de
 heidene een costume dat si telck als die tyden keerde. Dato inde somer
 ontrent S' jans baptiste dach. En inde winter ontrent kerstdach plage
 si te waken des nachts om de eere vand' sonne. En massie was dese cos-
 tume op come ond' die jode vand' heidene die ontrent he woende. Dese
 hee openbaerde dinghel. en seide dat xpus gheboere ware. en hi gaf hem
 een tecke hoe sine vinde soude. En mette myshete was een grote menichte
 van myshete. Die seide glorie inde hoecste gode. En xpus ind' eerde den
 mensche van goede wille. Dus quame die herde en bonden alsoe in
 ghel seide. Echter was dese gheboorte ghetoegeter bide keyser augustus
 En hi gheboert dattu memet god hete soude. Alsoe orofius seer massien
 doe hi die bishoe inde sonne sach. En hi herdachte vand' galle des tempels
 en vand' fonteyne der alie. En hi b'stont dat ee gheboere was in de werelt
 die meere was dan hi. so en wilde hi n' gheheer werde hee no god.
 en leest dat in die cornike dat doe doe xps gheboerte naecte so dede
 Octavianus die keyser alle de werelt doe make de grote werche. en ber-
 liet alle dier van romie alle h' scour. Aldus wert xps gheboerte oer bloent
 biden buggheers. die in kerstnachte alle die werelt doe ghedoet worden.
 Also gheominy seer En dat dede god om dat hi wilde al blussche. Om
 datme boert met vinde en soude alsoe gte onsuilheit ind' nature. Die
 hi ontfac hadde. Wat augustijn seer. Doe god sach inder nature die son-
 de die reghe meschelicke nature es so hadde wel na ghelate mesche te wde-
 ne. Ten byfste wt xps gheboorte vloent hi creature die hebbe wse laue
 ond' seet gheuoels en sine als dinghete. Wat dinghete boerscripter
 de herde als boerseit es. Ten derde was ons xps gheboorte orber-
 laer bleent. Derste om s' duels scade. Wat hi en heeft n' ghene
 macht als hi te boere dede. waer bi dat me leest dat S' huyghe dacht
 van clundi sach in kerstnachte onser vrouwe haer kint i hare arm
 hebbe. En si seide dus de dach d' der pphete waerde in wde enulbet
 waer es die viat die boer dese dach macht hadde on' die mesche
 niet dese woerde qua die duwel en' eerde. om dat hi onf vrouwe
 woerde besterne soude. waer sine quaest' loech he. Wat al hi der
 broed' woeninghe ome ghinc. soe v'dreffene vier kerke der boue
 de deuocie. Vte rest' die lesse. Vte dormte therde stree. Vter ca-
 pitelen de oetmoedich' Mey leest oer in peets boeke van clundi dat
 S' huyghe dacht van clundi oppelbaerde in kerstnachte onse vrouwe
 hebbe de haer kint i hare scoet en si speelde mede En thinc s' d' had.
 moeder du wetes dat de kerke hede viat mine gheboorte in gter
 freste. En waer es n' s' duels macht en wat mach hi seinghe oft doe
 doe seey dat die duwel wt ene hole qua. En seide al enmagit n' to-
 nie in die kerke d' me di loest. Nochtal salu' conie in die capitele inde
 dormte en inde rest'. En doe hys proefde so bar hi de dore van capitel

alte nauwbe En die dorm' doe alte ueder. en die rest' doe bialij men
 diens' caline en met begheer der lesse en met s' oberheede van hys
 en van dranche en aldus boer hi met scade en werch. Ten anden om be-
 raghene elatenesse. waer bi dat me leest in boer van ex' ple dat
 wif die oueyne van leuene was. doe wathope si van ghenade. Wat
 doe si om t'formesse pensde so wiste si haer mesd' d'uch ter hellen dat
 si v' soude wde ghetormet. En doe si pensde bade paradysa en van x'
 passie soachte si haer ond'ambelcer. en doe si pensde dat kinderhime
 liche woerde ghepaecht. So begonste sine ame te roepe. bi s' iuz kinsit
 en haer seide i' ste me dat haer h' soude gheue ware. Ten derde om
 die zierheide te ghene sine waer bernart seer. Dmeschelicke gheslechte
 was ghepinut in. enal' d'ato nu beghef sel. in middel. in inde. Dus
 te wene in die gheboorte. in leue. en inde doot. Die gheboorte was onve-
 ne. d'leue verkeert. de doot kreescaler. Xpus qua en bracht reghe dese
 in. enal' in. remedie. Wat hi wt gheboere hi sterf. En in gheboerte
 siner de donse. En in leue leerde donse. En in doot destruerde donse
 Ten vierde om die houde te boetmoedighene. waer bi seer S' augustijn
 dat des gods soens oetmoedich' die hi onstoegde i' s' iuz gheboorte
 was ons in ex' ple en in s' iuz en in medicie. In was ons een
 ex' pel om dat wi sine leuene na volghe soude. In s' iuz en in daer de
 kint onfer sonde mede soude werde ontbonde. En in g' medice d'
 ons houde mede soude werde ghene. Wat daemus houde was ghene
 se in xps oetmoedich' En me sal merke hoe wel xps oetmoedich'
 and' wert daemus houde. Wat daemus houde was reghe gode en tot
 gode. en boue gode. Si was reghe gode wat si was reghe s' iuz ghe-
 bodt dat hi gheboert dat si niet ete en soude bade houde der conft
 des goets en des quaets. Si was oer tot gode wat hi begheerde de
 godht en gheboerde dat die duwel gheset hadde. g' iuz s' iuz als gode.
 Si was boue gode. Wat hi wilde s' iuz dat god in en woude. Wat doe
 setta hi sine wille boue gods wille. O' also lohes d' iuz s' iuz seer. soe
 boetmoedich' de he die gods sone om de mesche. n' reghe de mesche.
 o' tote mesche en boue de mesche. Tote mesche om d' hi wt gheboere ghe-
 h' de mesche. boue de mesche. om dat hi n' en wt gheboere ghelijc an
 den mesche. Wat s' iuz gheboerte was ons i' enighe zake ghelijc an
 wt gheboere van ene wine. en doer die selue porte d' wi doer gheboere
 werde. En si was ons oer in enighe ongheh'ic. Wat hi was gheboere van
 de heylighe gheest en vander maghet maer. **Van s' auallatie.**
Anastasia wt ghesat van ana. d'ato op wt en stasie
 d'ato stasie. Wat si stont op wt vanden sonden ter doghet. Anastasie
 was edelke hede d'icht' van romie dat was eens boerbarcho mans phagotus
 waer hi was heide En fuista haer moeder die kerste was en g' iuz leue
 de haer xps gheboere. En si wt papillione te wine ghegheue. hi ghelijc
 haer s' iuz en wachte hare bi he te sine. En doe hi houde dat si alleene met
 ene ionelline ghinc. in kerste habyt talte de kerke en dat si de gheue

nen haer noot gaf. Soe dede huse alte nauwbe wachtte alsoe dat hi haer n-
te nen en gaf. en woude alsoe verduen. dat hi haer groet goet soude mo-
ghe gheleue. Doe anastasia waende dz si steue soude. Doe sant si droe-
ue lettere tote gnsogonid en hi sant haer tweestelike lettere weder. hier
en binne sterf haer mid en wt bloest vande kerker. Si hadde in alte soe
nd ionctiue die ghesustere ware. Wene hiet agape. vander christia.
Die derde yrene. Dese ware kerste en en woude gheen sene doe des rech-
tere wille. En om dat dede huse slute ene came daer der cokene amla-
kere in ware. En die verchte die zed heet was in haer mine hi ghinc te
ke om dat hi sijn wylt met hen doe soude. en hi wt wt sijn sime. En doe
hi dese maghe de waende helsen soe helse hi en cuse potte pane en bete-
len. En doe hi dies sat was soe ghinc hi wt zibert en lelic met ghesoerde
cleedere. en sijn knape die sijn wachtte bute. Doe sine soe lelic saghen
waende si dat hi in ene duuel bwa delt waer en si sloeghene en bloen en
licene allene. En doe hi de kaiser dat soude gae dagghe soe sloeghene sel-
ke en spulbede he mit aensichte en ande woepene met modere en dade
sloeghene mz wste. en waende dat hi elwoer waer worde. Wat sijn ghe-
worde ghesoude dz hi n- sien en soude hoe lelic hi waer. Wat he dat doch-
te dat hi en alle die liede met witte gherleet waer. Doe he die liede seide
dat hi so lelic was so waende hi datte die ionctroulke bi tonarie alsoe begaet
hadde. en hi beual dat mese boer he ontroede soude dat huse naert sien
soude. in haer cleede hinghe so baste den haer lijf dat mese n- ont-
cleede en mochte. En wa woude wt die verchte al woukende slapede soe
me n- en conste ghalbeck. Ten leste soelworde dese maghe de ghesoer-
met martielie. En die kaiser gaf anastasiyen ene verchte on. dat op huse
de afgode mochte doe offerde dat huse te wime hebbe soude. En doe huse in
een came wilde omhelsen so wt hi blint. en hi ghinc de afgode te va-
de ocht hi soude moghe ontgae. En si antwerde om dattu anasta-
sien bedroeft hebt so bestu ons gheleuert en du sels boert meer n-
ons werde ghetorniet mid hellen en doe me thuyt wt leidde soe
staf hi in sijnre kinde hante. Doe leuendem anastasia eene ande-
re verchte dat huse inde kerke houde soude. En doe hi hoerde dat si g-
goet hadde so seidi hare. anastasia wiltu kerste sijn soe doet dz hi god
gheboet. Wat hi gheboet die al n- en laet dattu heest die en mach m-
jonghe n- sijn. hier bi gheest mi al dattu heefe en ganc waer-
du wils en du suld da ghalbarich kerste sijn. Di mulde. om m-
god gheboet broept al dattu heues en gheest de ar me. en n- de
vike. Om dattu vike best so sou die reghe gods gheboet soe ganc
dz yet. Doe ledeme anastasia in ene kerke v- mese tormete soude m-
konghe. in theodora die ghemertielij was. boedese n- maer met
hemelcher spisen. Techterst soe sant mese met n- magde in een
eylant dat palmaria hiet dare om xpa name bele ghesoude was.

60
En na allestel daghe soe dede die verchte woude hale. En anastasia dede hi
bort aen ene stakke. En dunde dede hi dode met menegherude intien
pnie. En woude he was een dien durbile om ppm sijn goet was ghenom-
en hi sode altoes doch en seldi m- ppm n- neme. En appollonia groef
anastasia lichame eerleer in een prabeel. en maecte daer ene kerke
Syl was ghespaffit in haer onshere n- h- p- x- by ond de kerke deoelstae.
Teuen in gripe bediet in detsche crone. Wat steuen bediet.
En in ebreuschere regule. hi was crone dat berghinsel v- intrelie inden
nulle testament. alsoe abel was inde oude testament. hi was oer ve-
rule dats exempel de ander v- gheboeghene en wa woude te leuene. Och-
te steue bediet bromeler te spreken dat woude sijn in sijn redene. Och-
te woude spreken den oude wime. Dats bromeler en woude spreke de in instru-
berende en leere de oude wime dat waer de woude daer hi bouen
gheset was vande apostole. So es hi dan crone om dberghinsel vade in-
telere. regula om exempla v- doegde woude te leuene. In bediet oer bro-
meler te spreken om sijn sone pducate en om dat hi die woude
woude leerde.
Teuen die was een vade. in dpatone die vade apostole te dienste ghe-
ordneert waer. Wat doe tythet vande ionghere wies die bekeert
waer vande herdene begonste te murrenere segge de ghene die bekeert
waer vande iode om dat haer woude woude berontbeit inde daggelike
dienste. Di machme in n- manere vade. dat me haer woude met en
onfinc inde daggelike dienste. op dat si boer vande d- in bezwaert waer.
Doe d- apostole hadde dat de woude beuolde om dat si te nerflekter soude
moghe pducate. En doe d- apostole saghe dz dus murrenere ghevefde was
ond der woude dienste. om dz si al dat af legghen wilde so gaderde si
alle die menichte en seide. En es n- recht dat hi d- boert gods late soude
en diene ter tafele. Woude der herte spise es beuolde des lichame spise. Daer-
ome bruders so meret ond's. in- mane v- goeder oroscipe en vol des
heilichs gheests en wylshede die hi sette moghe boue dit wercht ho-
ne die dieners sijn. En hi seld sijn bedende en pducate. En dese ve-
dene gheuoerthe alder menichte woude. En si tofen in- mane en d- af was
steue deerste. en si brachtese te apostole en si leide die hante op he. En
steue die vol gracie en stanchede was dede woude en gte telene-
inde volke. Des hadde die iode mit. En si bagghere te v- innene en
te veruorne. En si p- indene te v- innene in m- manere. Dret d-
putate a-er v- alste oronde en met tormete. in hi v- de d-
res. en die v- alste oronde. en die tormeteres. In elke strijt was he hulpe
ghegheue vande hemel. Inde eerste strijt was he ghegheue de hepli-
ghe gheest die he die sprake gaf. Inde ander een ingheleer aensichte
dat die v- alste oronde veruorne. Inde d- soe sach hi ppm die hem
gheriet was te hulpe en hi maectene sterker. In elke strijt seide
hi. in- d- maghe. dat gae ee strijt. en die hulpe en zegge te v- innene

61
Sijn historie sele hi coralect en dit al sien. Doe stoude ius bele telkens dede
ende en paerter de bolke p'dicte soe aenghmaghene die iode de eerste strij-
met he dat sine blomme soude met disputacie. Wat enighe vader liberti-
ne s'magoghse stonde op en ba cyrene en ba alexandrie. En de ghene
die ba realie en ba aspen. Baard s'pouterende m' steuene. En et hier den
peyten strij. Daer na volgt de zeghe en si en mochte der byst' met
beder stae. Ten leste die hulpe en die gheest die sprac. Doe si saggen
dat sine met desen stude is en mochte berblinne soe waerpe si he ten
andere stude. dat sine blomme soude met balsche orconde diene wroe-
ghe ba m' blaspheemie reghe gode en reghe doe sine bracht inden
rade soe waerghene de balsche orconde ba m' blaspheemie. seghe gode.
en reghe moeyen. en reghe de wet. en reghe de tempel. Siet dit
dander strij. En alle die inde raet waer saghe sijn aensichte s'inde
als eens maghelo aensichte. Siet hier de hulpe. Daer na volgt de zeghe
deser victorien als die balsche orconde ba al desen worden berblinne. En die
p'mte der pape seide oft dit aldus waer. Doe ontsculdichde hem
steue ba desen m'. die he dese balsche orconde op seide. En tierst
bander blaspheemien reghe gode en seide di god tote yphete en tote
vaders sprac di hi god der glorie waer. Dus p'ijst hi god m'. m'.
d'inghe datti dat vol glorien es. en dat mene laue sal. en dat hi
glorie gheue sal. Daer na ontsculdichde hi he vand' and' blasphe-
mie m' moeyen en p'rees moeyen i bele zalie en s'oud' l'inghe
p'rees hme m' die. b'ander hute des tozes. Waer hi doode de man
ba egypte die de iode sloech. en vand' m'acule die hi dede m'egyp-
te. en ind' woest' me en b'ander gods vrienstap. Wat hi sprac die
ke met gods vriendeler. Daer na ontsculdichde hi he vand' der d' blas-
phemie die reghe die tabernacule m'. m'. maniere. Wat god beuaect
te makene en om' her d' v'poene v'ont was en ba moeyen volmaect
en dat die arctie der oroscop' mine was. en hi seide dat die tem-
pel na die tabernacule volgde. En aldy ontsculdichde he s' sta-
ue waer vand' m'esdaet die he op gheleit was. Doe die iode sage
dat sine dus m' blinne en mochte so g'inghe si he ane ind' d' der ma-
niere en dede he ane de derde strij. dat sine blomme soude met tormete en
m' p'me. Alk o' steue dat sach soe woudi ons here ghebed houde ba b'ue-
der telkens bereppone en hi p'mese he m'. m'. maniere te begripene. en
ba die quactht te bed'inghene. by scande en by b'reesen. en by mine.
Ten eerste wat hi b'weet he die her'ht h'aver herte. en s' si die heylighe
ghe door hadde hert ba netke en onb'neude ba hte en ba oere sprac hi.
alcoes hebdi de heylighe weder stae gheleit utte vaders sidi oer. waer
ke yphete en p'p'ueerde utte vaders m'. En si doode se die ba xps toe-
comste voerseide. Hier b'weet hi he m' poente ba m'acule en quacthtede
Deerste es dat si de heylighe gheest wed' stonde. Dand' di si die yphete
p'p'ueerde. De derde dat sise doode. di si hadde eenre hoere boerhoest

En en conste he m' frame. s'och si en wed' stoude haer quactht met. di
doe si dit hoerde soe woedense mit herte en onfelde op he matte raden
En d' na berep'te hise m' b'reese di hi dar hi seide dat hi ilfesu stae sach
te gods recht. zide als he beract te hulpenen en s'ind' vade te doemene.
Wat om dat steue bol was des heylighe gheestes so sach hi de heme-
le en sach g'arie. En hi seide se sie de hemel ontsae en des messt' s'one
stae v'recht' hat zide ba gods cracht. s' ll hadde hise dus m' b' redenerij
en m' scade berep't' nocht en hield' si m' op. en si waer. quade da te
vare. En riepe m' l'ider steme en stopte haer oere. dat si die blasphe-
mie m' hoer en soude en si maecte eendracht' ugleet een bed'ingh' s'ch
v' he en woerpenen be' stat en stoendene en si waerde dat doe na die wet
die ghebede hadde te steene kute de ghetelde de blaspheemere. En die
ij. v'allsche orconde diene eerst woerpe soude na die wet si dade had de
de die dat si m' b'fmet en woerde he te g'henekene by eens jonghelms
voete die saulus hier en die na die g'heere paulus. En om d' saulus
der g'heerde t'laede waerpe diene stende om dat sine te l'ictelike
steene soude soe en stoendene hme alleene met m' sine handen
di met h'aver ald' hande. En doe sine stude m' scade noch met
b'reesen met bed'ingh' en conste ba had quactht. Ten derde had
de hise h' g'orne m' minne bed'ingh' En waer met g'te mine
di hi he toeghede doe hi voer hem bat. Voer he selue bat hi s' s'ij' p'asse
m' en woerde verlinghet en dat s'ij' b'ande alsoe te meer m' s'oe soude
waer voer he liede bat hi dat he m' en woerde g'heachte s' s'onden.
En staende steue die seide en riep ontfanc mine gheest. en hi k'amel
de en riep m' groter steme en seide hed en set her' dit i s'onde met.
Siet hier wonderlike mine. Wat voer he selue biddede stou hi. di voer
s'ij' staenders biddede so k'amelde hi. Wat hi begheerde meer dat god s'ij'
bede hoerde die hi voer he liede dede. da voer he selue. Der k'amelde hi bat
voer he liede stude voer he selue. Wat d' die meeste soude was d' was
der m' s' beede noot. hier m' volghede hi xpm. die m' s'ij' p'asse dor
he selue bad en seide bad' m' d'ne had' beuclit mine gheest. En voer
die g'ene diene cruyt' seide hi. V'ander blaet he waer si en wete met
Wat si doe. s' l' steue dat g'heest hadde. s'leep hi inde hed. s'one es g'he-
seu. hi s'leep inde hed. en m' hi es doot. Wat hi offerde s' s'ac'f'ie d' mine
en s'leep inde hoer d' b'isenesse. Steue was g'hesteent inde selue iad
dat xps te hemele voer inde perse oegst m'act inde derde daghe. En
sente g'omaliel. En s' m'ichodamus die m' ald' iode rade on' die kerstene
w'ard. si groeue m' g'omaliel' act'. en si waerde sed op he. En de kerst-
tene die m' ilfesu w'ard was g'hedae g'te p'p'ueerde. Wat doe steue g'he-
doet was die een v'ande p'mte was so begonste si dade te p'p'ueerne
zwaerter. alsoe zed s' alle de kerstene s'oud' d'agpostel' die cracht' g'he
w'ard da d'ande woerde g'hestroeyt voer al iudea alsoe onse he' beuole

hadde. Gest d' si h' psequere in deen stat vlier in d' ande. Sinter august
seit dat s' steue vele miracule ghesedae heeft. En dat hi in doode bleuet
heest. en vele liede ghesen en va vele zierheede. En sond' d' so bleet hi vele an
de miracule. Wat hi seit dat me op s' steues outaer bloeme leide en als
me se d' af nam so ledome se op de ziele en si woode wondler ghesene.
Iake oec dat me va sine outaer nam en op ziele leide ghenas vele
liede va zierheede. Dat s' augustijn seit dat die bloeme die va s'
steues outaer ghesenome ware dat mase leide op eenobins wyse oghe
en si sach te hant. hi seide oec d' een vorste ^{enig} stat die martialis het
die onghelouit was. Doe hi negheen fins en wilde bekere. Doe hi noesta
herde zier was qua een fin behude sone die va herte kerste was toje s'
steues kerke en hi na gande bloeme die opte outaer laghe. en hi led
se al h' omeler te fins zibeers hoefde en doe h'ur op gheslape hadde
soe ne op hi boerde daghe dat me te byscop soude gaer. En om dat
de byscop werch was so qua ee pape en doeptene als hi seide dat hi
gheloefde. Also langhe als dese leefde so hadde altoes du woert i sine
mont. xps ontfanc mine gheest. Procht en wisa m' dat d' s' steues
eiffste woerde ware. Een and' miracule seit hi oec dat ee wif
was die paroma het die langhe i g' zierheede was. en vele remedie
duer toe dede en si en ontfincke gheen bate. Te laste ghinc si ene iode
te inde die h'ade. i sm' gherlinc graf m' een steene dat si dat dingher
hi godes soude m' eenre coede op haer bloet h'f en bloete l'chame dit
si met' craft ba die steene ghesene soude. O' doe si sach dat haer dat
met en halp so ghinc si tot s' steues kerke om dat si h' bidde soude
noestelic om haer saluti. Doe soe viel dat dingher hi al ghescheel
op die eerde. en die coede bleef oec ghescheel. En d' wif ghesoude
dat si ghesen en was. En seit d' noch een and' miracule die alsoe g'it
was. Wat ihesarea in capadocie was ee edel wif en hi ma was
doot. O' si hadde vele kinde. Wat si hadde. vij. sone en. iii. dochtere.
Op ene tyt doe die moede v'bolghe was bloeke si haer kinde. en telat
soe berloef die bloer an de kinde in gods wrake en si woode alle ghe
sleghe met eenre eyseliker pme. Wat si begonste alle eyseler te be
uene mette lede. hier ome ware si alle droene. en va scande bego
sten si alle de werelt doe te dolene en woert dat si g'inghe die
heede besagghese. Een baed en ee sust' ba dese. die paulus en pala
dia hiete quame te ypone. En si seide augustine die d' byscop was
wat h' ghescriet was. Doe si dus xv. daghe voer paessche de kerke
hadde versocht. en s' steue h' ghesonde ghebede. in paesdaghe
doe alle ifolt v'padert was soe ghinc paulus in s' steues cappelle

62
En dial voer sine outaer in bedinghe ms hope en ms ghesou
en die wile d' die liede beide wat h' ghesche soude soe stont hi op
ghesont en en beefde meer. En me brachtene te augustine en
hi toegde de volke en hi beloefde h' stand' daech te g'uenen en
lette va ghesontheede. Doe augustijn dus te volke w' sp'ac en
s' paulus suster bi stont beude m' alde lede. so stont si op en g'it
v' s' steues cappelle en si w' slapede en si stont op ghesene. en
brochse oec d' et' w'ols en me loefde gode zee. en s' steue va h'ac
beid' ghesonh'. De ozofus va iheronimo te augustine w'ed
qua so bracht hi m' h' emghe v'life va s' steue daer dese
miracule en vele ande bi ghescriet sin. ay sal wete des steue
op dese dach m' ghesdoot en was o' op die dach dat me biert d'
hi bonde was. ay me seit dat hi op dese dach bonde w'et. O'
w'ome die feeste w'adelt sin salme segghe d' me seit hoe dat
hi bonde was. ay no sate hi segghe waer hi die kerke ghescri
neert heeft dat dese. iii. feeste kerst' daghe volghe. Deerste es
dat xps ons brudeghoe en die onse hoest es al sin gheselschap
sal w'ed' toegheuoeghet. Wat doe xps ons brudeghoe ghesou
w'et in deser werelt soe boerde hi aen h' m' gheselle en d' affent
me in boec d' mine. ay m' gheninde es blickende en rosende
bertore v' d'ufenteghe hi was blickede. Was te s'pame bide glo
riose cofessoer s' iohane ewageliste. i. rosende als bi steuene s'
verste mirale v' d'v'ze. bide d'ufenteghe als bide onnosse kinde
Dander redone es dat die kerke alle die memorie d' intolore
te gade soude v'gad en inde g'riet des w'erdicht'. Wat xps ghe
boerte was die zake haer miralie. Wat. iii. miralie s'ij. Dee in
die helle en in de daet. Dand' inde wille sond' daer. De derde
in de daet sond' wille. Deerste was in s' steue. Dand' in s' jame
Derde in donnosel kinde. Wat de name Jan bediet.
An beteliet gods g'rie. D'it daer gods g'rie in es. D'it daer g'rie g'ese
ne es. Die h' gode g'ichte g'hesene es. hier hi verstreet me. iii. pu
lagie die i s' jame ware. Dierste es die fund' l'nghe mine va xps. Wat
xpus midene meer da' d'ade en hi toede h' die meeste tekene ba wien
scape en ba mine en d' bi w'et hi gheschete. gods g'rie en wa' dat xps
meer inde da' peten. ay een mine es ba tekene. Eine ba h'ie. De
mine ba tekene es dobbel. Deene es in roeghene va wien scape. Dand'
es bi g'ichte. Byde verste so mine se xps ene seere. Byde ande soe in
de hi meer janne. Byde derde soe inde hi meer peten. Dand' es om

Wastuer in minne tafel m3 dinc bruedere. S' janszou
te grame. En onse he seide he. In sondaghe selstu te mi come. Des
sond' die qu' alle t'folt in de kerke. Die in sine name ghemact was.
En daer die hane merst crughe soe p'dite hi he en bat he dat si bast
blanc mit ghelouen en baste mid' ghebode gods. Daer na dede hi een
wacant graf make neue de outaer en dede deerde bi' hie woerpe
en hi ghinc int graf. en hief op sijn hade te gode wt en seide he die
te come te dijne lberstap. ghenoeit en dancke di dattu gheberder he
hebbt mi te noedene te dijne lberstap. Wat du betes dat ic di beghat
hebbe wa' alre minne herte. Doe hi sijn ghebet gheint hadde so qua
so g'te licht op he dat mēne op he sien en mochte. En doe d'lich wēch
was so bant me t'raf bol hemels broeds. en dat vint me noch daer
en inde bodem vade grame soe sprant die ghehinc t'kēne mele alsoe
fonteyne s'p'm'ghe. En omidus die co. Was va' n'chelant hinc conste
memene ont'feghe die he bat in s' jans elb'ageliste ed' en name.
En het ghefiede dat i. p'clorim zed bat in s' jans elb'ageliste name
alse sijn camerinc va' he was. En die comt graf he sijn p'rioste v'nghe
him. Om d' hi m3 el' ghereet en hadde. a'z aer na vele daghe so ont'f
dat selue v'nghe l'inc va' die selue p'clorim een v'ld' va' v'nghe l'anc
die ou' zee was dat hiet de coninc v'ed' d'zaghe soude en feghe
Die ghene om' v'ies v'ille g'hi dit v'nghe l'inc g'raest ont'v'iet. v.
S' jans bi' s'ant Wel dat s' jans selue was die de co. oppebaerde teens
p'clorims abne. S' jans d'oruz seir mit boec der gherechtigher leude ende
doot. Aldus. S' jans v'lad'el' de i' g'oude roeden. en st'ent'ene v'ad' zee
in p'nose steene. en te brokene steene h'naecte sijn hi v'edde. En hi v'er
wecte een v'edulbe m3 sine ghebode en ene jonghelinc maecte hi
v'eder leude. En doe hi b'enn' d'rauc ont'ginc hi der v'reefe. En die
daer met ghestorie v'are v'erwecte hi v'ader doot. **Vad' onosel'.**

Onosel' kinder kine hiet me alsoe bi. in. vedene. Om' donosel' h
va' leuene. va' vedene. en vad' p'ine. En om' donosel' die si
behielden. me h'ea' onosel' va' leuene om' dat si een onnosel' leue had
de. Si en noesde noit memene. No'ch gode m3 onghel'or' samhiden.
No'ch de m'efche m3 ongherechtigheide. No'ch he selue m3 ne g'he
re soude. En daer bi' seir dauid. Donosel' en die gherechtigher sijn
ghe' m' ane. Die onnosel' sijn i' leuene en gherecht' mit gheloue.
Si h'iet onnosel' om' die p'ine. Wat si v'are onnosel' en ongherech
tel' g'hedoot. Si h'iet onnosel' om' die onnosel' die si behielden.
Wat in haer martielie soe behielden si donnosel' haers doepfels.
dat was die sul' h'and' v'erster soude. En d' af seir dauid. Wachte
donnosel' en b'efic gherechtich'. D'uo wachte donnosel' des doep
fels en d' na b'efic die gherechtich' va' goeden v'erthien.

Onosel' kind' v'are g'hedoot. **Vauen onnosel' kinder**
va' herodes ascolomita. Die scriftue seir va' m. herodes die v'er
maert h'eft g'hemact had grote onghenadich'. Die ste hiet herodes
ascolomita. Onder he v'ert ons h'ed' g'heboere. en die kinder kine
en g'hedoot. **D'ander hiet antipas. die s' janne kaptiste o'ghoofde.**

Die v'ede h'et agrippa Die s' janne doot. En s' janne me' h'ed
leede. D'uer v'ortelac seir va' des jans herodes h'ystie b'efic
alsoe me in scolastica hystoria leest. Antipas va' v'dumea na s' jans
michte va' arabie te v'ine en v'ant ene s'one dien hi herodes h'iet en
v'ert na g'heboere ascolomita. Dese ont'finc v'ade h'et s' janne d'at
v'ite va' judaen. en doe die p'ent' g'hemene s'ont'p' v'ede va' v'ide. Die
hadde di s'one d'at was antipas alexander aristobolus v'ithellius
herodes antipas en philippus. Alexander en aristobolus v'ing' h'inc
i' i'odinne. en s'ant te rome dat mese leere soude in liberal' v'ite. h'ier
na quame si v'eder band' scold' en alexander was een v'rome v'ouere
en hi was g'ghel'ensiert. en hi begonste te d'isputeerne mette bad' v'elt
h'are trike h'ebbe soude. en h'ier s'one v'it de bad' v'el'ghe. En v'oude
antipater boer he sette. En doe si begonste te v'iseerne hoe si de v'ader
ter doot b'inghe mochte. en doe de bad' s'one v'ereef soe boere si
ten k'ayser om' ou' de v'ader te v'anghene. h'ier en v'inne soe quame
die coninghe te v'it' v'ed' v'raegde neerstelic' v'ar die milbe coninc
g'heboere v'are. Doe h'edes dit hoerde v'it hi zed v'ueert en ont'f'act
d' v'eme g'heboere mocht' sijn v'ader g'ghel'ensiert rom' g'ine g'ghel'ensiert
v'ine v'ouere mochte als ene die trike met toe en v'el'erde. h'ier s'
bat hi de coninghe als si de coninc v'oude hadde dat s'it he v'ouere
soude. En v'erde he d' h'ine v'oude v'enede die hi v'egheerde te doodene.
v'ar die coninghe leerde v'ed' al ene and' v'ech' m' h'rike. Doe
h'edes s'act dat si v'ed' te he en quame soe v'ad' d'at si v'ed'onghe
v'are mid' v'ere v'is'one. en d' si he v'raemde v'ed' te leere. en d' bi' en
s'act hi t'kint m3. En doe hi hoerde v'at de h'erde g'ghel'ensiert hadde. Ende
v'at s'imeon en anna g'ghel'ensiert hadde soe ont'f'act hi he zed. en v'ac
de d' hi v'ell'ic v'ep'ot v'ad' v'ade coninghe. Doe begonste h'edes v'act
te h'ebbene om' de kind' te doodene die in v'el'leem v'are om' d' t'kint
mer g'ghedoot soude v'ed' d'at hi met en kind'. v'ar v'inghel' beual
joseph te bliene en hi v'loer mette kind' en d' moeder i' egypte i' conste
de h'iet hermapolim. en d' v'loer hi. v'ar s'ant tot' dat h'edes doot was.
Doe ons h'ed' in egypte qua' alsoe v'aras boer seir hadde so v'iden
alle d'af gode va' egypte. O' seir oer alsoe dat i' al egypte ne'g'he h'ius
en v'as daer en l'ach' een doode in. Als die kind' va' v'rael v'it egypte g'
g'he bi' gods toe doene. Alsoe en v'as d' i' v'el' g'heen t'epel d' en v'iel d'af
god in. Cassidorus seir dat i' hermapoli v'ad' v'ad' es een boem die
v'p'el' h'iet. s'eghe vele s'ech'ende goet es. op d'urme sijn v'ucht of v'lad'
oft als me va' s'onne v'ouere on' d'zel'ke h'ede h'als v'int. Wat doe ont'
v'oude en v'enede v'p'm' oer moedeler. Doe h'edes d'us on' ee v'ouere
de kind' te doodene. so v'it hi g'ghel'ensiert v'ade k'ayser augusto. s'ine s'one
te v'it v'edene. En doe hi al te v'ar'is boer te rome v'ed' so v'ont' h' d'at
die coninghe v'ech' v'are mette s'ep' v'ad' d' s'one dede hi alle d'af
pe v'are. Alsoe dauid v'ouere seir in v'antel'ic' g'heeste s'el' v'it die s'ep'
va' v'ar'is v'edene. En doe die bad' mette s'one v'ouere v'ayser v'ouere

Seit die sonde die kinden sijn malle en die
in trake la sonde die hi londe. Doe hebde dus die sonde die kinden
hi stoude om dat hi dus ghecof hier meert was. en hi sant en dede
alle die kinden in boesleem. hi jaer en pond na die tijt die kinden
sacht hadde vade coninghe. Des woerde maekende twee manieren
snaey. Ten ierde was jaer en pond. dat hi kinden die twee jaer
oue was tot de kinden die eenre nacht. Wat hebde hadde onder
de de vade coninghe. dat hi gheboort was op die dach dat he
die sterre oppebaerde. En wat een jaer was lende binne die dat hi ten
me boer en was qua. en d'hi lbaendi dat hi in ^{jaer} was en oer allet
tel dat he en d'hi dedi dode die kinden die oude en jonghe ware
dats ba. ii. jaer out tot de kinden die eenre nacht. Wat hi ont
sach dat he thint hstreppe soude moghe. En sijn aensichte oude ocht
jonghe make die die sterre dede. en dese sentene houtme boer se
laer st. In eenre ande maniere soe wdet aldo gheoponeert alsoe
guldemont seit. hi jaer en d'boue tore kinden. hi. b. jaer. Wat
hi seut dat ee sterre de coninghe oppebaerde. i. jaer. eer thint ghebo
re wert en na die dat dit hebde ondunde hadde vade coninghe
soe ghefme hi te romen en merrede. i. jaer. Wat hi waerde dat thint
doe gheboort was als die sterre de coninghe oppebaerde. en d'hi ghe
hi thint on. ii. jaer out. En d'hi doede hi de kinden. hi. ii. jaer out
tote kinden. hi. b. jaer. ghaer neyheen jonghe. hi. b. ii. jaer.
En dit wltme proeue om dat me beere ba dese kinden bint die
soe groet sijn dat si ba kinden ba thbey iare n3 sijn en moghe. d'
me mach segghe dat die liede doe maerre ware da si ne sijn. d'
trubius seit en me bindet in een tornike dat ee ba hebde kinden
was ghegheue te boestere n3 bekske. en het was ghedoort mette
anden. Doe wt boldae dat bodghe seit was vade gphete. Ten sone
wt ghehoert inde hoghe ba ghebeene en ba ghehule was moe
dere die kinden die me doede. De gheverste ghe god alsoe me
leest i scolastica historia hme liet met onghegoude dese gte quaer
heit. ba herodesse. Wat hi gode bormesse ghesiede dat hi bele liede
bedroeft hadde ba hare kinden dat hi bestuuler wt beroeft ba
sine kinden. Wat hebde hadde wde in wantroulbe alexandre en
aristobole. Wat ee ba hare ghesille seide dat he alexand' bele ghele
gheloeft hadde woude sine bad' bennu demcke gheue. En die bar
bier seide dat he alexand' bele goets beloest hadde woude sine ba
der die storte ontbae stekke alse hi sine baert scoere. Der seide dat
alexand' seide dat me niet ruelke en soude ba rene lieerle die hi
haer garde om d'hi ionc sime soude. h'ier om wt die bad' gram
en deede dode. en sette antipattu dat hi co. sijn soude. d' na
antipattu soe sette hi herode antipa. h'ier boue vade hebde a
gripa en heedi da philips wif die aristoboles kinden waer ba
bad' b'ier minne. en omme dese ii. zake so begonste antipa' alre

63
de herode alsoe seide dat hme gheue. gheue hadde die heede.
dat vade soe lende hme deid herker. i. doe august. i. die herker
de dat herodes sijn kind' ghedoort hadde. so seide hi. hi wad in l'auer
hebde berke. hi sijn sone. wat hi seide om dat hi se bepredde roem
meit. es soe spaert hi sijn berke. en sijn kinden doot hi. Doe
hebde. h'ier out was s'chel hi. alre s'chel. h'ier out was s'chel
ghequelt met eenre stende corse en w' gheslechte met punste. en in
grote tormete inde hals en sijn boort stolle en sijn framelyt. vee vol
borne. en hi stant alre zed en herademende en g'uchte die l'ile. en die
meesters d'adene i alre sette. en me moeste on doot wt trecke. en die
hi hoerde dat die iode n3 blispe sijn doot outbeide. soe dede hi vade
bre iudea die edele jonghelinge. en hi seide salome sijnre zuster
ic weer dat die iode vblide sale ba m'ra doot. d' ic sal hebbe ghe
ween en edele wruaert wltu. Doe d' ic di segghe. Als ic doot ben
soe doets alle dode die ic gheue hebbe. dat mi aldus al iudea belbee
ne haers ondanos. Wat hi hadde in costume. dat hi na alle sijn spise
ene appel seide en at. En doe hi d' mees inde hant hadde soe hoefte
hi. zed en hi sach al omme oft yemie beleete mochte en hi stac sijn hant
bre om he te stebene. en ee sijn neue hilt sijn hant en beleetet. Ende
te hant begonsteme te weene i s'com' zale oft hi doot hadde ghe
weest. Doe dat antipa' hoorde so vblide hi. En gheboefde sine w'ch
ters bele woude sine late gte. Doe dat herodes hoorde g'lyste. soe
was he swaere sijn soens blisap da sime selfe doot. En hi sant ser
gante en dede dode. En zette art'helau na he co. te sine. Ende
aldus stouf hi na. b. daghe. die in alle dinghe goede auctu' hadde
d' hi was alre onsalich in alle dinghe die he selue toebehoerde.
En salome sijn sust' si te liereerde alle die hi liet dode. d' i' m'g'
seit dat he herodes selue doode mette messe d' hi de appel met sal
de. En dat salome alle die ghanaghe dode dede alsoe h' broed' beual.

Wat thomaes bediet en sijn legede.

Thomaes bediet diep' t'beelddich en ghelede. hi bediet diep' h'ier
dats diep' i' oetmoedich' die dat w'el sijnat inde hare en in dat hi
de arme haer boere d'boerch. t'beelddich in platte. dat hi was t'bae
w'ldich boue. dat was i' woude. en i' g'ep'le. hi was ghelede i' d' passie.
Thomaes deerd'che bisscop ba catelberghe. Doe hi i' s'com' hof ba
m'ghelant was. en hi sach dat me d' dede dat n3 goet en was so liet
hi thof en w'erp he aende eert'che bys'cop ba catelberghe. en hi wt sijn
archidiake en om des eert'by'scop bede so wt hi s'com' catellic' om
dat hi n3 sijnre w'lyst' de quade bed'inghe soude v'and' kerke se
de te doene. En die co. midene soe seide als die eert'che by'scop doot
was dat hi dede dat hi eerd'ch by'scop w'ad. En al w'est dat h'ier n3
de dede nocht' on'finc h'ier ba ghehoersamheide. en thant wt hi s'com'
w'andelt i' ene anden' ma' en dede sijn v'leesch tond' met h'ere en
met bastene. hi en droech niet alleene een hare h'inde en sijn boer was

oec ba hare tur sine linc q^d d'ant so subit. In herle. In h
elle quely. In carlam. De h'cleedere en d'massonne. En
aloes heere hi b'ist' ocht s'ing'heit s'ie p'miere. Alle d'inghe
est h'ne k'nel'ede. om arm h'ede h' b'oste en als g'here h'ede soe
raf hi elke. my seluere. Penighe en sancte wach. En die co h'ede
ghene g'hele ter heylighe kerke s'ade. om dat hi d'ast m'ade
soude die costuene die s'yn u'ders hadde. seghe die b'ist'ue b'ader
s'oude en om d' h'ye m' d'oe en w'ilde s' b'ie die co. en die p'riey
op h'e gram. Over te ene nde so w'it hi so m' anden b'ist'ope b'ade
co. h'ed'onghe. om dat h'ne oec dreighede te dodene en w'it hi b'edro
ghe met grof liede vade soe dat hi scoy w'ille co'senteerde mette
boerde. of doe hi sach d' ind' ziele b'rese soe sette hi h'e seluen
d'ome i g'ter penitentie en suspedeerde h'e selue b'afinne officie
tot datte de paus absaluerde. Die co seide noch dat hi beseghel
de dat hi g'hefert hadde mette mode. Over die goede ma. Weder
sen en hi droech een cruce verste en ghint u'd houe en die qua
deriepe he na hangt de d'ief hangt de brade. En tot h'e quame
in grote g'hevoullie b'arone al w'enede en seide met eede. dat vele
b'arone g'heslore hadde h'e te dodene. en thomae die meer ont
sach s'ynre kerke d'afims selfe hi bloe en die paus absaluder ont
f'unctene te sen oms en hi b'euallene inde cloeste b' pontinnanc
en d'na qua hi b'antkerke. en die co. sant te rome d'logare die
s'ine o'ald inde soude. of s'yn bode en w'oude n' h'ard en h'ier d'ne
w'it hi noch meer g'ramut. seghe de eerdsche b'ist'op en hi na h'e
al s'yn goet en s'ynre maghe. En hi bien h'e en al s'yn g'heslechte en
en b'zoech niemene ma noch w'it s'one noch ont. Oaer hi bad da
g'helips ou' de co. en ou' t'romerilie b' maghelant. En de eerdsche
b'ist'op w'it bloent. dat hi w'ed' beerde te s'ynre kerke en dat hi hi
m'artielie te xpm b'ard soude. h'ede seude q'ad na dat hi g'heb'ar
ne was soe oec loefdemie h'e w'ed' te romene. en hi w'it b'ie anden
liede eerter ontfaen. s'ra eneghe daghe boer s'ist'aps doot soe
sturf een songhelinc en qua w'ed' hi m'acul. En hi seide dat hi g'he
boert was tote ou' d' chore der heylighe en hi sach ou' d' apostole
ene setel ydel. en doe hi b'ragde w'ies die setel w'ad soe seide h'e d'yn
g'hel dat hi w'ad g'hehoude ene grote pape b' maghelant. Een
pape was die alle daghe messe seide b' onser vroullie. Wat h'ne
conste el ne g'hene. en hi w'ed' g'helb'rog'her boerde eerdsche b'ist'op
en hi dedene come boer h'e. en hi suspedeerde h'e b' alle officie als ene
lecke die n' en co'ste. En doe dese thomae s'yn haer naere soude en
h'it ou' s'yn bedde g'heboeghe hadde tote dat hi ene t'yr g'heerighe
mochte te naeyene. soe oppbaerde onse vroullie de pape en seide.
Danc tote eerdsche b'ist'op en segge h'e dat de g'hene om w'ies
w'ulle en eere du messe daeds. s'yn hare heest g'genaeyt dat g'heborgh
len te die stat. en dat s'ie si d'heest g'helant vade side d' s'it m' naerde
en ontbier h'e dat hi di w'ed' messe laet segge. En doe thomae h'or
de bl'oude h'e. en hi liet de pape messe doe. en hi beual h'e d' s'it
h'emelike houde soude. hi b'evoude dat recht b' kerke. En die

Doer me h' sens en n' d'ite g'he. In h'ie so
s'yn h'ede ind' b'e. En s'it s'it s'it s'it
w'ad w'ad g'he h'e. En moete en seide n' b'eur.
de h'ie come d' h'art te s'iane. en d' d' d' m' g'he.
En hi seide h'e. s' b'ey g'heert om x'p'o te s'eruene en b'e
verchicht so b'elheit der kerke. D'ist g'he m' d' soer soe.
ba gods weeghe en opte ba d' g'he niemene b' dese en doot. w'it
gode en onser vroullie en alle heylighe en o' d'romse bevelic m'y
selue en der kerke sake. D'oe hi die g'ame hadde so sloeghe die
quade int h'oest m' s'werde en sloeghe h'e die heylighe r'ome b'ade haef
de en s'yn h'ersone viel opte p'auiment b'ad kerke en ald' w'it h'e
m'elid. s'ut saer ons heen. m. c. lxxviii. D'oe die kerke ou' d' b'it
scap begonste die messe die me en die doode doet. thant w'ad d' om
g'hele en s'euorde der g'heene l'unt die d' songhe en begonste messe
b'ade ene m'elae en die kerke songhe se boert. Du w'ad ee groet tee
kie s'ynre heylighe. En hier hi p'roeft me dat ee g'lo'oes m'elae w'ad
die d'inghele so grote ee d'ade en d' s'ine s'evue and' die m'elae's.
D'ese sant was g'hepassit om de kerke en in de kerke en in die h'ey
leghe stat en in die heylighe tide in pape en d' g'rose h'ande om dat
me s'yn heylighe b'ekinne soude en die quacht der g'heene diene sloe
g'he. D'ne here heest oec vele and' m'acule g'hedae hi dese sant.
W'ad hi s'ynre verdiente soe w'it g'heg'heue de bl'inde s'ien de douc
h'ore d'yn w'apel g'ae en de doode d'leue. D'w'ad d' s'yn d'ead d'yn
w'are g'he d'weeghe b'ade bloede gaf vele liede g'hesoude. Een vroullie
in maghelant die ba lodder n' b'egherde te hebbene scoe oeghe en b'yn
bele kerke en oec scoenre te s'ine b'ad h'arne en g'he g'heer d'ne ber
voet te s' thomae's tombe. en doe si in bedinghe lach en si op stont
was si al bl'ind' en thant hadsi vroullie. en begonste te biddene s' tho
mase d' hi haer haer onte w'ed' g'ame en m' scoenre d'af w'ad en
dat conste si come g'heerighe. Een s'er mer brachtte s'ue h'e s'ynzel
w'ad boer d' thomae's w'ad en come in oen b'usse. en s'yn hee seide s'act
m'y noeyt h'er soe moete di s' thomae's h'er s'yn w'ad l'and' b'inghe. d'
heedi m'y g'hestole soe moete di d' w'ad' ontb'and' en die k'necht se de
w'ad hi w'iste dat hi die b'usse vol anders w'aters g'hedae hadde. en
doe si die b'usse op d'ade so b'oude s'ie ydel en ald' w'ist'ne dat die
k'necht h'e g'he stole hadde. Een boghel die g'heleert was te g'heleert
doene een s'poerbaer i'egde so begonste hi te roeyene alsoe hi g'heleert
hadde. s' thomae's hulpt m'y. en thant viel die s'poerbaer doot en
hi ontghint. Een ma w'ad die s' thomae's h'ed' lief hadde en hi w'ed'
h'ende s'iet en g'hit tot s'ynre tombe en hi bat h'e om s'yn g'hesoude. en
hi w'ert g'henesyn. En doe hi g'hesont w'eder beerde begonste hi te p'ey
ne d' massie die g'hesont h'it m' salichleec en was s'ynre ziele en hi
laerde w'ed' tombe en bat en waert m' s'aberter s'ynre ziele d' die
recht w'ed' come moeste en thant qua die recht w'eder. als te boer.
Gode w'ad te qua op de g'heene d'ne doede alsoe d' d' sele b'ad h'e
d'ade h'at sm'et m' s'uctie af b'ed. en and' b'oepe de ad'ere.

